

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XX — Број 349
Субота, 6 септембар 1958

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

ДОБРО МИ ЈЕ САД, СТАРИ ДРУЖЕ! АЛИ, ОТКРИО САМ ДА ОНО КАМЕЊЕ КОЈЕ НАРОД УПОТРЕБАВА КАО НОВАЦ...

О ТОМЕ КАСНИЈЕ, ФЛАШЕ! МОРАМО ОДМАХ НАТРАГ... ДЕЦАЦИ СУ У ВЕЛИКОЈ ОПАСНОСТИ!

ШТА? У КАКВОЈ ОПАСНОСТИ?

ДОГОДИЛА СУ СЕ НЕКА РАЗБОЈНИШТВА И... И... ФЛАШЕ! ШТА ЈЕ ОНО ТАМО?

ТО ДОЛАЗИ ПРАВО НА НАС! ВЕСЛАЈТЕ, ФЛАШЕ, ВЕСЛАЈТЕ!

ПРИБЛИЖАВА НАМ СЕ! ВЕСЛАЈТЕ... ЗАПНИТЕ!

НЕ! ТО НЕ БИ НИШТА ПОМОГЛО! ТА ЛОПТА ТРАЖИ ВАШ НОВАЦ!

НИЈЕ ВРЕМЕ ЗА ШАЛУ, ФЛАШЕ! СВЕ НАМ ЈЕ БЛИЖЕ!

НЕ ШАЛИМ СЕ!! ОДБАЦИТЕ ВАШУ КЕСУ С НОВЦЕМ ШТО ДАЈЕТЕ ОД ЧАМЦА... А ОНДА ЗА ВЕСЛА!

ПОЖУРИТЕ... ТА ЛОПТА ЈЕ РАДИО-АКТИВНА!

ОКУ... ОКУ... ДОВРАГА! ЧВОР!

ПОЖУРИТЕ! БАЦИТЕ КЕСУ ШТО ДАЈЕТЕ МОЖЕТЕ! БРЗО!

НЕ МОГУ ДА ОДРЕШИМ ЧВОР!

ОВАМО! ДАЈТЕ ЈЕ МЕНИ!

УПАЛИЛО ЈЕ! СКРЕНУЛА ЈЕ... ПРЕМА НОВАЦУ!

УХ! ОДБАЦИЛИ СМО НОВАЦ У ПОСЛЕДЊЕМ ТРЕНУТКУ!

АЛИ ЗАШТО? КАКО СТЕ ТО ЗНАЛИ?

ИЕКАЈТЕ... ПОГЛЕДАЈТЕ... ЛОПТА ЈЕ НАЛЕТЕЛА НА КЕСУ... КАКВА ЕКСПЛОЗИЈА!

САД СМО ЗА ИЗВЕСНО ВРЕМЕ СИГУРНИ!

ШТА СВЕ ТО ЗНАЧИ, ФЛАШЕ?

У овом броју:

- ПОЛ РОБСОН
- КАКО ЈЕ КУПЉЕНА БРАЗИЛИЈА
- ЛЕКЦИЈА ИЗ ХРАБРОСТИ
- СТРИПОВИ:
Биш челик, Поја, Мики, Бим и Бум, Флаш Гордон, 7 патуљак и вешица, Томахаак и Вучко

Кад се уђе у Харлем, велику црначку четврт у сред Њујорка, бука Менхетена, пословног центра са високим облакодерима, остаје далеко иза леђа. На његовим протоарима играју се многобројна црна деца, пиллари гурају колиџа с поврћем, а изнад свега уздижу се четвороспратне станбене зграде моно-тоног изгледа. Ту, на благој низбрини једне улице, станује славни Пол Робсон.

Раније је живео на другом крају Њујорка, али је своју кућу морао да прода 1950 године, када је био осумњичен за антиамеричку делатност,

пише и да заврши Линколн универзитет, постао је пастор у презвитеријанској цркви. Оженио се прауномком Сируса Бастила, с којом је имао петоро деце. Најмлађе, рођена 1898, добило је име Пол и прославило је породицу широм света.

Прве мелодије и прва улога у позоришном комаду

Пошто је остао мали без мајке, њему су указивали пажњу сви — од оца и браће до многобројних сиромашних црних суседа у чијим је постелима са по двоје или више деце спавао кад год је отац одлазио на пут. Ту је он чуо и прве

Пол Робсон:

ре. У школи за оријенталне језике Робсон учи неколико афричких језика и долази до закључка да је и црначка цивилизација, као старогрчка и староримска, унела свој део у светску културу.

Један Африканац му је испричао како је за време царства у Русији обишао Јакутску област и источни Сибир и био изненађен заосталошћу тих крајева. Нашоа је чак да постоји велика сличност у начину живота у Источној Африци и јакутских племена.

Робсон је зажелело да се лично увери како живи народ Јакуте после ослобођења од царског колонијалног ropства. И отпутовао је 1934 године пун жеље да се афрички народи ослободе колонијалне власти.

— Том приликом сам видео да су Јакути, Узбечи и други некад потчињени народи прешли од племенског начина живота на организацију модерне заједнице са индустријом, да су отклонили неписменост и спровели свој општи препору.

Путовање у Совјетски Савез и његова слободарска активност уопште, дошле су били узрок да му се одузме пасош у САД и да буде изведен пред суд за антиамеричку делатност. После тога наступили су прогони све до лета ове године. Никаква заузимања нису помогла, никакви позиви на гостовања у Енглеску, Француску и друге европске земље. Једини „концерти“ које је давао за публику била су његова певања преко телефона која су снимале европске радиостанице.

У интернационалној бригади

Постојала су још два разлога за Робсоново извођење пред суд: године 1936 отишао је у републикански део Шпаније где се поред других америчких добровољаца борио у батаљону „Абрахам Линколн“; и што је сина, који је често у школи понижаван зато што је дете „прљавог црнца“, послао у Совјетски Савез где је постао инжењер за електромеханику.

Пол Робсон никад није малаксао у борби — устајао је против колонијалног ropства, против италијанског угњетавања у Етиопији, против хитлеризма, а после рата је учествовао у многим акцијама за очување мира. Чак и тамо где наступа као говорник, он обично завршава митинге као певач. Његова омиљена песма је „Лос квадрос хенерале“ а затим „Дое Хиа“:

„Дое, зар ти нисам рекао да си већ десет година мртав? Убили су те власници рудника, Дое!“

„Мале су пушке да убију човека“, рекао је Дое, „Ја нисам мртав“. И стојећи право пред мојим лицем, Са осмехом у очима Дое каже: „Не тугуј, не плачи!“

Иди да организујеш раднике!“ Полу Робсону је враћен пасош. Сада се налази на путовању по Европи. На питање да ли би се настанио у некој другој земљи, одговорио је: „Моја отаџбина је Харлем!“

»ХАРЛЕМ ЈЕ МОЈ ЗАВИЧАЈ«

због чега ниједна концертна дворана више није хтела да га прими. Власти су му међутим одузеле пасош, па девет година, све до недавна, није могао да напусти Сједињене Америчке Државе.

— Сада, у Харлему, међу својим људима, боље осећам снагу оних који ме окружују — каже Робсон.

За овај црначки квартал везују га и успомене: ту се, после Првог светског рата, оженио белом женом Исландом Гуд, сада познатом новинарком и антропологом, а ту је доживео и прве успехе на сцени.

Син роба

У истој улици где станује Пол Робсон налази се један историјски споменик: брижљиво очувана грађевина колонијалног стила, у којој се, 1776 године, налазио главни штаб генерала Џорџа Вашингтона. Одатле је он командовао трупама, које су се фанатично бориле против Енглеза, да би задржао Њујорк у својим рукама. Наредне зиме ослободилачка армија Америке догоровала је у Вели Форду, а међу војничким се налазио Полов чу кунџукундеда по мајци, Сирус Бастила, који је рођен као роб у Њујорку, али је успео да задобије слободу. По ванимању је био пекар и до данас је остала у сећању прича како му је Вашингтон лично захваљујући због напора око снабдевања хлебом изградиле револуционарне војске.

Полов отац рођен је као дете робова на једној плантажи у Јужној Каролини 1860 године. Кад му је било 15 година, побегао је на север где јавно мњење није подржавало систем ropства. Пошто је успео да се у-

црначке песме, пренете из старе постојбине, као највећа драгоценост.

— Слушао сам их како певају крај ватре која тиња, на клупама испред кућа или на раду у пољима. И за време молитве у цркви мој отац је певао песме из старе постојбине.

До своје двадесете године Пол је стално обилазио мала места око Принстауна, где је отац био запослен. Радо су га примали не само црни, већ и бели радници, јер га је отац лепо васпитао (у чисто класичном духу, знао је прилично латински и грчки, био је добар спортиста и један међу најбољима у Музичком друштву и Друштву за драмску уметност. Приликом једне школске приредбе, први пут је играо у позоришном комаду и то „Отеца“.

Године 1914 добио је и стипендију да студира на универзитету. За годину дана успео је да савлада све предмете иако су их други спремали по четири пуње године. Затим је следеће године са успехом учествовао на једном такмичењу у декламовању. Рецитовао је стихове Тусена Лувертира, ослобођеног роба са Хаитија.

— У то време, — каже Робсон — још нисам умео да пењим његову вредност... Имао сам мало општег знања кад сам ујесен 1915 спустио на универзитет да бих усавршио латински, старогрчки, физику, математику и историју (у којој се није помињао Тусен Лувертир) а и да бих играо мало фудбала.

Извиједно грађевин, Пол Робсон није играо само фудбал већ и кошарку, а сматран је за једног од најбољих играча рукомета његове генерације. Међутим, све га то није спречавало да полаже испите с нај-

бољим оценама и да се уписује на Колумбија универзитет, где је завршио права. Али, он ипак одлази другим путем. На једној студентској представи гледао га је чувени позоришни писац Јуџин О'Нил, касније таст Чарла Чаплина. Понудио му је да игра главну улогу у његовом комаду „Император Цонс“.

Кажу да је Робсон одлично играо ту улогу, али пошто није умео да звижди (да би се, када је залутао у прашуми, охрабрио), он је певао једну црначку песму. Тако је био рођен један нов глумац и један велики певач.

У априлу 1925, Пол Робсон је приредио у Њујорку први концерт искључиво црначке музике. Сународан сва критика га је поздравила као највећег баритона Америке.

Између Африке и Сибира

Од 1927 он живи дванаест година у Лондону и ту добија прва знања о постојбини својих предака. Упознаје многобројне афричке студенте, рударе, докере и морнаре који му причају о афричкој култури о којој, као ни остали црнци у Америци, готово ништа није знао. Све донедавна бели освајачи су тврдили да „дивљаци“ уопште немају култу-

Утоку протекле и ове године више пута смо забележили успехе археолога на Средњем Истоку, јер се у последње време тамо врше многобројна испитивања. Последња публикација Сиријске олукбе за античка испитивања употпуњује наше знање о прошлости ове земље. Готово на целој сиријској територији путник налази на села која су подигнута на темељима некад богатих и густо насељених градова. И у песковитим пустињама Сирије откривају се трагови античких насеља.

Ишчезле цивилизације оставиле су највише доказа о својој богатој прошлости у северним пределима земље. Док се готово свакодневно ископавају рушевине неких градова, други, о којима постоје подаци у ретким писаним изворима, пот-

МРТВИ ГРАДОВИ У СИРИЈИ И ЛИБАНУ

пуно су ишчезли. Такав је случај са Месом, Бродом, Руесом и Калаблосом. Тамо где су се налазиле последње две вароши пронађени су само остаци старохришћанских цркава које су

биле подигнуте у четвртм и шестом столећу. У то доба био је чувен богати град Калат Семав, који је током времена опустео. Данас његове рушевине посећују само туристи, да би видели остатке необично занимљивог видног сликарства.

Од свих античких места омак краја најчувенија је Палмира, коју су 272 године освојили и опустошили Римљани. Била је подигнута у пустињи, а обогатила се захваљујући трговини. Од тога града који је некад пркосио Риму и чија се моћ простирала на Месопотамију и Египат остала су само два храма. Из врелог песка штрче рушевине некадашње „Краљиче пустиње“.

има много успомена из давне прошлости. У Вавилону се налази на много рушевине, јер је и он имао узбуђиву историју. Египћани, Асирци, Персијанци, Арапи и крсташи освајали су га и остављали на њему трагове свог утицаја. Зато је ово један од најзанимљивијих споменика малоазиске антике.

Ту се, у истој области, налази Ботрис, који је постојао још у 10 веку пре наше ере, али од њега није ништа остало. Сачувано је само поворште у облику амфитеатра. У Либану се налази и чувени Тир феничански град основан 3000 година пре наше ере. Као од Тира, тако ни од великог града Серепте нема данас ни трага.

РОБСОН У УЛОЗИ ОТЕЦА НА БРОДВЕЛУ

ТРОСПРАТНА ПЕЧУРКА

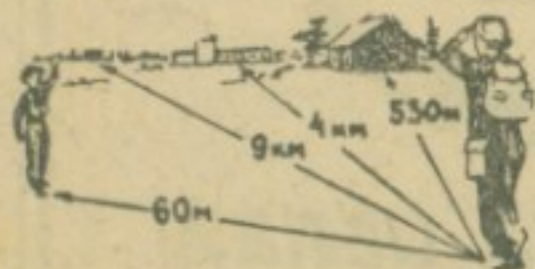
На шеширу прве печурке почела је да расте друга, а на њеној недораслој „нози“ изни-

кла је трећа, нешто мања. Такве „троспратне“ печурке, садане необјашњивом हुди при роде, веома се ретко налазе.

Корисно је запамтити

Дрвеће и веће зграде видљиве су до растојања од 9 километара; прозори на кућама могу се видети са даљине од 4 ки-

лометра; шипке на прозорима или дашчице које раздвајају поједина окна — са 530 метара, а очи на лицима људи — са 60 метара.

Очигледна настава

Бил Вик, тренер безбол клуба у граду Винчиту, у САД, пронашао је оригинални начин увежбавања клаупског подмлат-

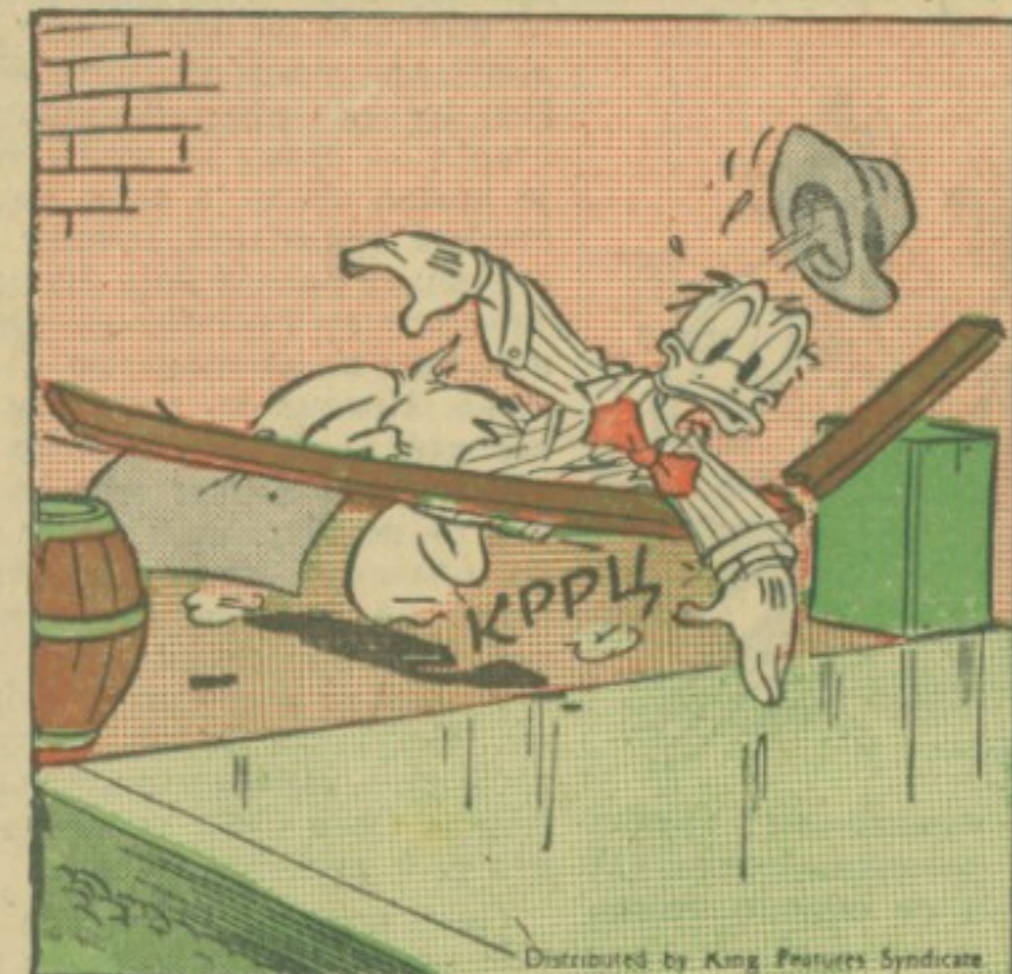
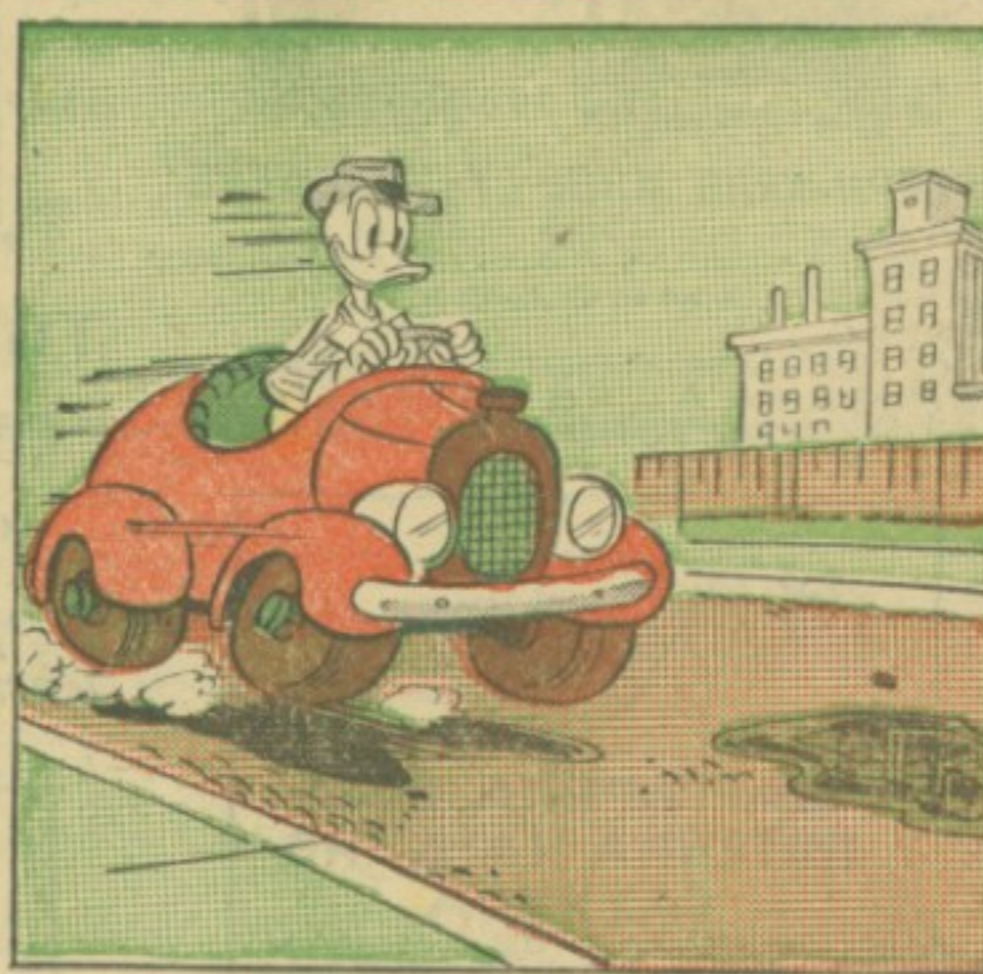
ка. На спортском стадиону он је поставио пластичну шаку дугу два метра и начинио лопту чији је пречник један метар. Док дечаци седе на трибинама, тренер приказује разне покрете руком и бацања лопте, пратећи ово објашњењима преко микрофона.

Ко има најбоље памћење

Веома распрострањено мишљење да слон ништа не заборава најобичнија је заблуда. Стручњаци кажу следеће: памћење слона знатно заоста-

је за памћењем коња, краве или пса. Они такође да од свих животиња мајмун вероватно има најбоље памћење.

Шест година с кашиком у руци

Углавном знамо да трећину живота, отприлике 20 до 24 године, проведемо у спавању. Међутим, статистичари нам пружају и друге, ништа мање занимљиве податке. На пример, бар шест година проводимо за столом рукујући кашиком, виљушком и ножем. За то време поједемо преко 20 тона хлеба, 20.000 јаја, 20 тона кромпира и 12 тона воћа и поврћа. Затим, претворимо у пепео око 2500 килограма дувана и напијемо се 100.000 литара течности.

Најмање пет година живота човек утроши на путовање, не око света већ до своје канцеларије или фабрике и натраг кући, спуштајући се низа степенице и пењући се уз њих, идући из једне собе у другу, итд. Мушкарци утроше четири, а жене најмање пет година у разговору. Размислите колики рад мора том приликом да оствари наш језик. Међутим, свега три године живота посвећујемо школском образовању — слушању наставника и учењу.

На забаву, од дечјих игара до гледања биоскопа и слично, трошимо најмање осам година.

За умивање, бријање, облачење и купање потребно нам је пет година. Мушкарци се огледају само 60 дана у току живота, а жене — то статистичари држе у тајности! Али зато мушкарац троши четири године на пушење, знатно више него жена. Највећи губитак претставља време од три године које страјимо на разна чекања. На стварни рад утроши се само четрнаест година. Иначе, просечан људски век за последњих сто година повећан је за читаву трећину.

КОМЕТЕ И ЊИХОВИ РЕПОВИ

Реп комета је изванредно мале густине. Сматра се да 40.000 кубних метара репа са-

држе мање материје него што је има у 6,5 кубних сантиметара ваздуха. Комете могу да имају веома дугачак реп, као што је био случај са великом кометом из 1843 године. Њен реп био је дуг 320.000 километара.

Докле се проширила Трпка?

Од пре неколико година Корзика је постала занимљив терен за археолошка испитивања. Пошто су откривени многобројни споменици који доказују континуитет мегалитске цивилизације — она се у давна времена протезала од Средоземља па све до Северног Мора — нарочиту пажњу стручњака привукла су истраживања око села Алерије. У току готово десет векова Алерија је била значајан трговачки град у коме су се стицали утицаји многих средоземних држава. Ископине сведоче да су се на Корзици налазили Грци још од половине шестог века пре наше ере и да је грчки утицај престао тек пошто су дошли Римљани, осамдесете године пре наше ере.

Зовићу љуби посланички кандидати

Приликом недавних општинских избора у Бразилији кандидат једне општине на северу земље веровао је да је измислио начин како да сигурно буде изабран за одборника: приликом једног збора покљонио је свим слушаоцима по једну леву ципелу обећавајући им да ће добити десну када буде изабран. Све би било у реду да после неколико дана учесници збора нису сазнали да је њихов кандидат у једном другом месту општине разделио бирачима по једну десну ципелу. Било им је јасно да им он спрема подвалу и првом приликом су га тако извикдали да је одустао од своје кандидатуре.

Ripley's

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

СЛИКАР КОЈИ НИЈЕ РАСПОЗНАВАО БОЈЕ

КАНАДСКИ СЛИКАР
СЕР СЕНФОРД ФЛЕМИНГ
(1827-1915)
СЛИКАО ЈЕ ПЕЈЗАЖЕ НАРОЧИТО УСПЕЛЕ ЗБОГ БЛИСТАВИХ БОЈА
А БИО ЈЕ ПОТПУНО СЛЕП ЗА БОЈЕ

ЧЕТИРИ ЖЕНЕ ЖИВЕ СУ САХРАЊЕНЕ
ПРЕ НО ШТО ЈЕ, 1386 ГОДИНЕ, НА
МОЧВАРНОМ ТЛУ ПОЧЕЛО ДА СЕ ПО
ДИЖЕ СЕЛО МИОДВИН, У
БУРМИ.
ЖЕНЕ СУ ЖРТВОВАНЕ ЗБОГ
ВЕРОВАЊА ДА ЋЕ ТО СПАСТИ
СЕЛО ДА НЕ ТОНЕ

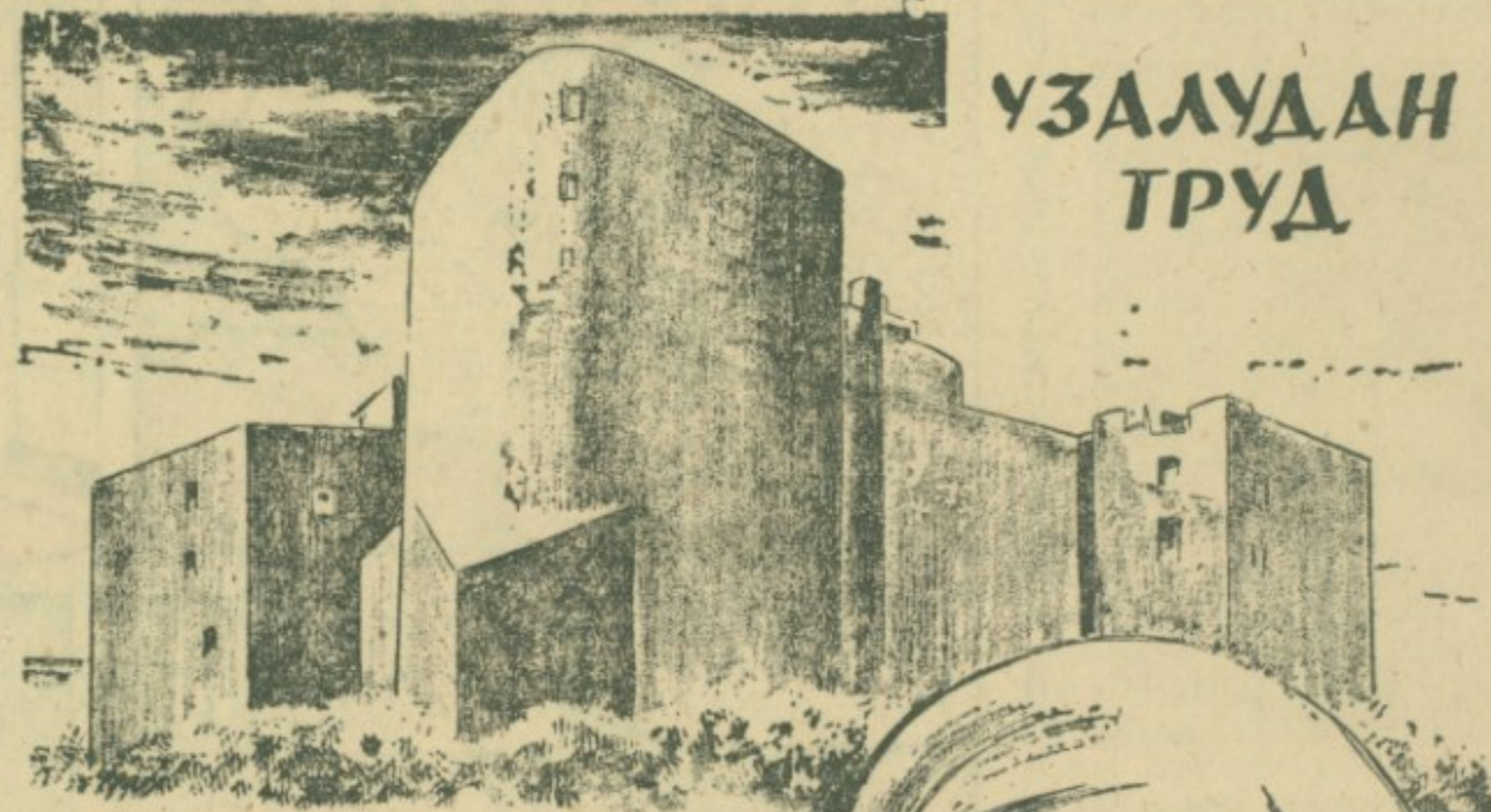
ШАРГАРЕПА КОЈА ПОТСЕБА НА ДИНОСАУРУСА

ИЗРАДА ЈЕ НА ИМАЊУ Б МУЛИНСА У САРЕПТИ (АМЕРИКА)

ЏОН ВЕБСТЕР

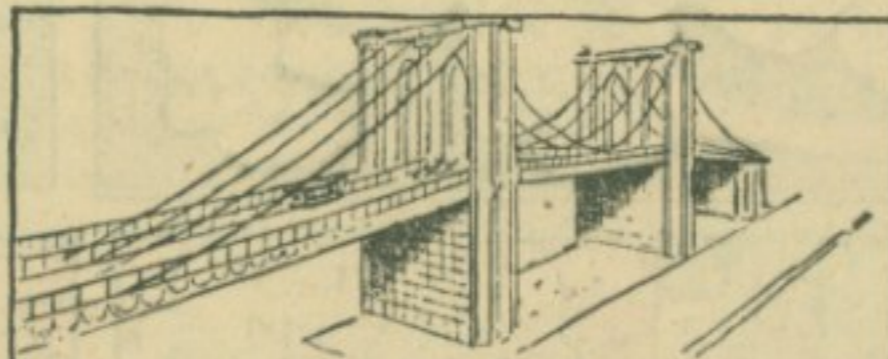
ИЗ ЊУ ЈАМА (САД)
ПРВИ ЈЕ ДЕЧАК КО
ЈИ СЕ ЗА ПОСАД
ЊИХ 75 ГОДИНА
РОДИО У ПОРОДИЦИ
ЊЕГОВЕ МАЈКЕ

УЗАЛУДАН ТРУД

ТВРЂАВА ЛА ФЕРИЗЕР

НА ХАИТИМА,
НАЈВЕЋЕ УТВРЂЕЊЕ У ТРОПСКОЈ
АМЕРИЦИ, ГРАЂЕНА ЈЕ 16 ГОДИНА
ЗЕР ЈЕ 20.000 РАДНИКА
МОРАЛО ДА УЗНЕСЕ 500.000
ТОНА МАТЕРИЈАЛА
НА ВРХ ПЛАНИНЕ
ИЗ ОВЕ ТВРЂАВЕ НИКАД НИЈЕ
ИСПАКЕН НИЈЕДАН ХИТАЦ

МОДЕЛ БРУКЛИНСКОГ МОСТА

ДУГ 10 МЕТАРА И ТЕЖАК 700 КИЛОГРАМА СА КОЛИМА, ТРОЛЕЈБУСИМА И ПЕШАЦИМА — БИО ЈЕ НАЧИЊЕН ОД САПУНА ЗА ИЗЛОЖБУ У ЧИКАГУ 1893

ЏЕМЈУЕЛ ЦЕПЕЛ

(1792-1880) ИЗ ЛОНДОНА
ЧИТАВОГ ЖИВОТА НИЈЕ ПОДЕО
НИ ЗАЛОГАЈ ЧВРСТЕ ХРАНЕ.
ОН ЈЕ СА СОБОМ УВЕК НОСИО
ТРЕНИЦУ И ХРАНУ СТРУГАО

ИЗМЕЂУ ДВЕ ПОЈАВЕ ХАЛЕЈЕВЕ КОМЕТЕ

Марк Твен, широм света познати хумориста, творац Тома

Сојера и Хаклбери Финна, рођен је 30 новембра 1835, на дан кад је Халејева комета била видљива. Умро је 1910 године, кад се ова комета поново појавила. Неоспорно, занимљив детаљ.

ДА НЕ ИДУ ПЕШКЕ...

У кинеском граду Пејпингу ученици једне основне школе долазе на предавања у малом аутобусу-трициклу. Приколицу са десетак малишана бицикли

ста вуче без по муке, јер је каросерија „аутобуса“ направљена од неког врло лаког дрвета. Ово чудно возило купљено је од прилога самих ученика.

Трке паса, онакве како се организују данас у многим земљама, а у првом реду у Енглеској и Америци, новије су порекла. Пре непуних четрдесет година неки Овен П. Смит из Америке сетио се да би пси нарочито хртови могли да трче за електричним зецом који се креће прикачен „тролом“ за жицу, и којим се управља из нарочите кућице на средини тркалишта. Тај свој проналазак Смит је испробао и тако је створен данашњи начин трка паса.

Међутим, обичне трке познате су из много ранијих времена. Према неким историчарима њих је било још у старом Египту за време фараона. Да ли су и тада употребљавали хртови не зна се али је могућно, јер су као раса били већ познати. Касније у средњовековној Европи познато је да су се на тркама паса такмичили хртови. Ти пси су били на великој цени и многи владари давали су за њих велике суме. У једном старом запису стоји: „У нашој земљи (Енглеској) за време владавине краља Јована, хртови су често давани уместо новца кад би круна наплаћивала какву казну. Један кривац је 1210 године осуђен да преда краљу — једног брзог коња и шест хртова. У време краљице Јелисавете приређиване су трке у којима су хртови јурили за јеленом, али само онда када та владарка није била расположена за лов.“ Крајем шеснаестог века донети су у Енглеској за време исте краљице и прописи о тркама, које је припремио војвода од Норфолка и којих су се сви придржавали.

Дуго су се трке хртова одржавале у пољу. Пси су гонили дивљач коју су сами напуштали или коју би хајкачи натерали пред њих. У свом „Речнику спортова“ објављеном 1803 године, Таплен пише да су пси за време трка гонили каквог јелена, лисицу или зецца. Постојали су у разним крајевима Енглеске клубови који су се бавили организовањем оваквих трка, а чланови су били племићи и други богати али беспослени људи.

Почетком XIX века овај спорт се донекле демократизовао. Трке су постале јавне, па се почело и са клађењем

ПОРЕКЛО ТРКЕ ПАСА

Захваљујући неразвијеном чулу мириса хртови постижу велике брзине у тркама паса

а њима је присуствовао велики број гледалаца. За овакве трке створена је и нова раса добијена укрштањем хртова са другим ловачким псима. Од хртова који су обично тешки

Земља се креће у сунчевој атмосфери

Поред два главна средства којима се досад служила — оптичког телескопа и радиотелескопа — астрономија је сада добила и треће: ракете. Нарочито ракетни пројектили, снабдевени „очима“ осетљивим на ултравиолетне зраке, узлећу у велике висине и мере јачину зрачења, која иначе стижу на земљу тек пошто прођу кроз филтар њеног ваздушног омотача. Ако се ове „очи“ подесе на већу таласну дужину, могле би да локализују удаљене звезде и галаксије као мрље светлости. То је ствар веома блиске будућности, — како стоји у једном реферату поднетом на конгресу Међународне астрономске уније одржаном ових дана на Московском универзитету.

Употребом ракета могућно је утврдити и то да међузвездани простор није тако празан као што се мислило: у једном „литру“ налази се од 100.000 до један милион атома водоника (на морском нивоу има их бар милијарду пута више у јед-

ном литру ваздуха). Уз помоћ ракете такође је могло да се утврди да сунчева атмосфера, практично, допире све до земље, а вероватно и даље.

СВЕ, СВЕ — АЛИ ОНО ГЛАВНО

Светски првак у уметничком клизању на леду Давид Јенкинс не жели да остане професионалац. Решио је да студира медицину. „Добио сам као клизач многе повољне понуде, каже он, али сам све одреда одбио. Уметничко клизање ми је заиста донело многе срећне часове, али оно није и моја будућност. Спорт је у првом реду задовољство, гимнастичка вежба за олабављене мишиће и развоја — што, наравно, не искључује систематско вежбање. Али о ономе што треба да ми буде животни позив имам сасвим другу претставу. Сматрам да ћу као лекар бити много кориснији људима него као члан клизачке ревије.“

КВАДРИЦИКЛ

„То нису најбржа, али су свакако најекономичнија кола“, — тако бар тврди италијански конструктор овог бицикла са четири седишта. На

улицама Торина, где је израђен овај квадрицикл, могу да нас да се виде и овакви дупли тандеми који су у стању, кад се окрећу сва четири пара педала, да достигну брзину од 35 километара на час. Квадрициклом управља само леви предњи возач.

СТРАТОСФЕРСКА СОБА

И у соби могу да се створе услови који одговарају висини од 30.000 метара. Попробе се во-

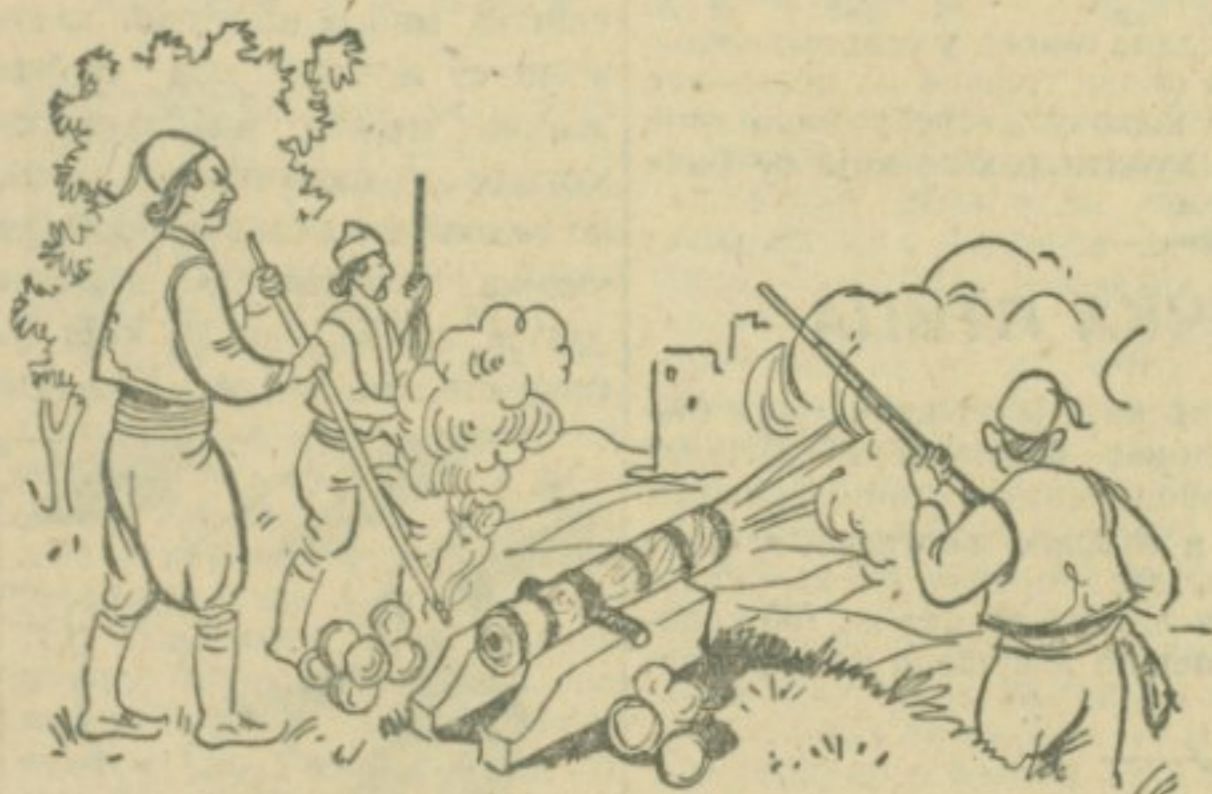

ше у Малверну, у Енглеској. На слици видљиво припреме за опште са радаром.

ДРУКЧИЈЕ СЕ ЖИВИ

Лекари кажу да су деца сада много испрљенија и нервознија него раније када техника није била на тако високом ступњу. Деца између 4 и 12 година су знатно слабија због сувише дугог боравка у затвореним просторијама — док гледају филмове, слушају радио или играју узбудљиве игре. Због тога чак ни у сну немају мира: говоре и често се трају.

Дрвени топ

торији Србије у Првом српском устанку, у Херцеговини за време буна и устанака под Луком Вукаловићем и последњег великог устанка 1875—76, по разним крајевима Босне и Црне Горе, па и у западној Македонији у Илинденском устанку.

Дрвени топови прављени су најчешће од трешњевог дрвета, које се лако обрађује, али на незаштићеном положају није трајно. Ако су добро направ-

ше од пола године. Ово је у ствари претстављало једну врсту импрегнације која је будући топ имала да штити од распраскавања. Све ове припреме извршене су у насељима Горњих Конавала — у Површи Конавоској где су га искусни баварски мајстори издубили. Ковачи Мусићи, из истих насеља, оковали су га и тако је посао ту и завршен.

Топ је употребљаван 1852,

вођени Луком Вукаловићем. Постављан је готово увек на висове који су доминирали — да би се видели правци кретања турске војске.

У народној песми „Туговање Луке Вукаловића“ помиње се дрвени топ и корист од њега. На примербу Новице Церовића да не чује јек топова, Лука Вукаловић одговара, да је као одмазду Дервниши паши направно дрвене топове и кренуо у „Приморје равно“.

У питому земљу Суторину Њима удрих су четири стране, И запалих топа дрвенога И погодих турску грађевину.

Од 1862 до 1875 године топ је био закопан. Пре него што је постављен у земљу, обложен је дебелим слојем растопљеног воска. Гвоздени обручи су такође премазани и тако је чуван тринаест година.

Према причању једног сувременика овај топ је ископан и употребљен у великом Херцеговачком устанку 1875 године приликом напада на Турке у кули Пресејка. Устаници су били на Вилињаку, Скознику и Јавору између којих лежи кланац Пресејка. Тада је из њега пуцао и војвода Пеко Павловић.

Луке Вукаловића

љени, а нарочито добро оковани, они могу дуже да послуже. Међутим, у већини случајева, прављени од неукних мајстора, они су при првом испаливању пропали. Један изузетак био је топ Луке Вукаловића.

Ионако тешки животни услови сељака у Херцеговини, слањена кора, па је затим дрво бљени ове новим наметима и кувано у води. После је потопљено у уље, и ту остало ви-

стој и отпорног дрвета, нарочито кад је суво. Чворови, које народ назива „врж“ или „фрж“, дају већу чврстину те су зато били остављани. Нарочито се пазило да они буду сачувани на крајевима топа. Изради се приступало врло брижљиво. Прво је са стабла огуљена кора, па је затим дрво бљени ове новим наметима и кувано у води. После је потопљено у уље, и ту остало ви-

1853, а нарочито 1857, 1858 и 1862 године. Предање говори да је њиме гађана турска војска када се кретала из Требиња уз Драчу ка Тули. Топ је био смештен на „Лучин Крусту“ код Бравеника. Неко време се налазио и на врху Орђена на вису „Јастребици“, поред „машкула“ (мали топ, прангија).

Овај дрвени топ носили су увек са собом устаници пред-

Често се у историји помиње употреба импровизованог оружја, поред правог ратног наоружања. Ово нарочито тамо где се сиромашан и потлачен народ бори за своја права. На нашој територији позната је употреба дрвених топова за последња два века турске владавине. Они су коришћени углавном у већим и организиранијим облицима отпора против Турака, и то на тери-

Птице плавих очију

На најужнијем рту Јужноафричке Уније, у области Кланвилејама, живи једна необична птица — „луда“, нека врста пеликана. Ово необично име, према објашње-

љубива, али није нежна и не цени луксуз, па чак ни удобност. Напротив, показује склоност за тескобом. Што је најчудније, кад нема довољно простора оне се смештају једна на другу, образујући тако купе чудесног облика. Њихова гнезда су једноставна, начињена од разних отпадака које таласи избацују на обалу. Од њих „луде“ граде само неку врсту оградe, која спре-

њу које даје стручни лексикон, дато јој је због тога што се сматра веома глумом, односно најглупом у роду птица. „Луда“ нимало не заостаје за сликовитим птицама Волта Дизнија из његовог богатог колорисаног арсенала. Она је чак изванредно лепа. Има плаве очи оковирене дрвеним колутовима, кљуно јој је жуто, дуг и необично швиљат, а перје црно, бело и јасножуто. На једном малом острву према рту Ламберте Беј, ове птице живе у масама од по неколико хиљада. Оне су овде образовале своје насеље, иако их рибари — којима су добродошле због свог веома хранљивог меса, цењеног у читавој Јужноафричкој Унији — немилосрдно тамане. Ова птица је веома друже-

чава да се њихова јаја откопчају у воду. Не плаше се ни човека кад су сакупљене у заједнице од по неколико хиљада. Непажљивом пролазнику који се између њих креће може се догодити да га нека од њих својим оштрим кљуном боцне у ногу. Иначе, њихов је лет просто изванредан. Човек је у стању да их сатима посматра како љупко и са сигурношћу лете. Просто је невероватно како женка ове птице коју сматрају најглупом без погрешке проналази гнездо својих младунаца међу хиљадама других, и то „инквизицијом“ са велике висине. Мужјак и женка никад неће једновремено напустити гнездо. Једно од њих остаје и вероватно тако омогућава другој да се лакше снаје при повратку.

Време је новац

Пабло Пикасо је пре неколико недеља наименован за почасног доктора Оксфордског универзитета. На позив да дође у Енглеску да прими диплому он се захвалио телеграмом следеће садржине: „Немам времена — стоп. — Живот је кратак — стоп. — Морам сликати — стоп. — Пикасо.“

НАЈРАСПРОСТРАЊЕНИЈА БОЛЕСТ

Светска здравствена организација при ОУН објавила је ових дана да је најраспрострањенија болест у читавом свету — мигрена.

НАЈВЕЋА КОЛЕКЦИЈА ЛИСИЦА

Највећом познатом збирком лисица којима су се служиле полиције свих земаља и времена располаже француски глумач Еди Константин. Она броји преко 180 лисица од којих су најнеобичније оне које су до недавна употребљаване у спољној Монголији. Иако начињене од дрвета оне су јаче од већине металних лисица из збирке.

Доживљаји Бима и Бума

НЕСРЕЋА СЕ МОГЛА ЛАКО ДОГОДИТИ

Људи који се одмарају на мору највише се боје морских паса. Али, није цео род ајкула опасан, а и нема их овуда у мору: негде их има више, негде мање, а негде никако. Има и других морских животиња које су опасне по човека, а једна од њих је и риба сабљарка, чија је горња вилица продужена у дуг и шилат израштај сличан боежу. У налету сабљарка може да прободу и дрвене чамце. Ево једног случаја који се десио недавно у Италији.

Ана Марија Фантини, девојка из Милана, заловила је у гуменом чамцу дуж купатила Лидо Естензи Ферари. Наједном је наишла једна мања сабљарка која се муњевито залетела и одједном пробушила гумену чамцу. Ана Фантини наишла се у великој опасности, јер је сабљарка могла други ударац задати ној. Стала је да виче и зове у помоћ. Случајно се у близини нашао један купац који је пловио у већем дрвеном чамцу и брзо је спасао.

НАЈСТАРИЈА ГРАЂЕВИНА

Степенаста пирамида Цосера грађена пре неких 5.000 година код града Мемфиса у Е-

гипту сматра се, по мишљењу неких стручњака, за најстарију грађевину на свету која и данас још постоји.

Када се пре кратког времена тај проседи човек прашњавих ципела и неспретна понашања појавио у монументалном предворју Римског универзитета, међу блиставим мермерним стубовима, домаћин зграде му је препречно пут и оштрим гласом га упитао шта тражи.

— Ја сам Ђовани Тами и тражим дворану где се бране докторске дисертације, — гласио је одговор.

...Пред скупом од десет највећих чланова Римског универзитета Тами је саопштио да је столар, да има 52 године и жели да стекне докторат из чисте филозофије. Поднео је потребне документе и признаницу о уплати износа од 100.000 лира предвиђеног за одбрану тезе. Професори су почели да се огледају. Најзад, дали су му

СТОЛАР —

сте највећу могућу оцену: 110 поена!

На запрепашћење професора, Ђовани Тами им се захва-

доктор филозофије

реч. Требало је да говори о филозофији Пантелеа Карабале.

Тами је у почетку муцао и у неколико махова су га опоменули да говори гласније. Затим се занео и пред занемелим професорима реч је потекла као чисто злато из његових уста. Кад је завршио, комисија се повукла, да се поново појави само неколико тренутака касније. Претседник му се обратио свечаним гласом:

— Ђовани Тами, проглашени сте за доктора филозофије Римског универзитета. Добили

лио — на латинском језику.

Мада је прве деценије свог живота провео као столар Тами је пре 20 година напустио свој занат и радио као мали чиновник у Удружењу за ауторска права посветио је свој живот књизи и учењу.

Сада, када је постао доктор филозофије, Ђовани Тами тражи запослење да би могао зарадити 12.000 лира потребних да подигне своју докторску диплому са универзитета. Затим намерава да се посвети студирању теориске физике.

САВРЕМЕНА ДЕЧЈА БАЈКА

Један амерички лист се недавно обратио својим младим читаоцима позивајући их да учествују у наградном конкурс за најбоље написану дечју бајку. Ево почетка бајке коју је написала једна дванаестогодишња девојка.

Човек који је са женом и осморо деце живео у старој колиби. Био је врло сиромашан јер је сав новац трошио на прављење интерконтиненталних ракета. На његову несрећу нико није био довољно богат да би могао купити ракете које су биле прескупе.

ПРВА МЕХАНИЧКА ПТИЦА

Немачки инжењер Оскар Динор који је за време рата био командант свих немачких ескадрила бомбардера „Штука“ конструисао је недавно први авион са покретним крилима. Ова „механичка птица“ полеће и атерија вертикално, има мотор од 600 кубика, постиже највећу брзину од 220 километара на час а троши свега шест литара горива на 100 километара. Први експерименти су успешно извршени на аеродрому у Келн-Вану.

ЕНГЛЕЗИ КУПУЈУ СВЕ МАЊЕ ЦИПЕЛА

За време периода најтеже економске кризе и депресије 1935 године просечна енглеска жена и мушкарац су куповали 2,78 пари ципела годишње. Мада се од тог времена национални приход по глави скоро утростручио савремени Енглези и Енглескиња купују годишње само 2,56 пари ципела.

Фабриканти и трговци објашњавају ову појаву чињеницом да људи иду све мање и мање пешине услед огромног пораста броја возила, као и телевизијских апарата због чега остају код куће. Осим тога жене више не полажу толико пажње на елегантну обућу.

ГВОЗДЕНА ПЛАНИНА У РАВНИЦИ ОРИНОКА

Пре извесног времена почело је вађење руде у Серо Боливару, на југу Оринока, који је један од најбогатијих рудника на свету. Ово налазиште названо је „гвоздена планина“. Основица подножја планине дуга је преко шест километара а широка 1.500 метара. Планина садржи 64% чисте руде. Предузеће из Венецуеле које располаже концесијом саградило је пругу дугу 150 км све до луке Пуерта Ордаз, ради даљег транспортовања руде.

ФАБРИКА НА ТОЧКОВИМА

У СССР је конструисана прва покретна фабрика за градњу монтажних кућа. Она се транспортује камионима а за њено стављање у погон и руковање уређајима који производе „куће“ довољно је свега 12 стручних радника под руководством стручњака. За шест месеци ова фабрика на точковима може да сагради варошицу за 1.000 становника. Куће се праве од панова изливених у нарочитом цементу који се може стругати, бушити и обрађивати као дрво. Да би се саградила кућа од три просторије потребно је свега три дана.

АТОМСКА ПОДМОРНИЦА ОД 80.000 ТОНА

После успешне пловидбе америчке атомске подморнице испод Арктика једно од највећих британских бродоградилшта добило је потребне кредите за изградњу диновске атомске подморнице од 80.000 тона која ће се кретати брзином од 35 чворова на час. Овај трговачки подводни брод је неопходан за британску индустрију која знатан део гвоздене руде добија преко канадске луке Хадсон а она је више од шест месеци годишње под ледом.

Највише се нелуку дујије

У току дуге историје човечанства многи научници задужили су људски род својим делима радећи на развитку културе и цивилизације. Али, по мишљењу великог броја научника човечанство највише дугује ономе генију који је први створио азбуку. Као што

је познато азбука је стара неколико хиљада година, али када је прва почела практично да се користи тачно се не зна. Једно је само тачно да су се из ње развиле све дошње азбуке: грчка, латинска, јеврејска, арапска, ћирилица и остале.

Најтеже и најлакше

Готово свака врста дрвета има своју комерцијалну вредност, али најлакше дрво које се износи на тржиште је балса. Око 0,028 кубних метара овог дрвета тешко је 3 кило-

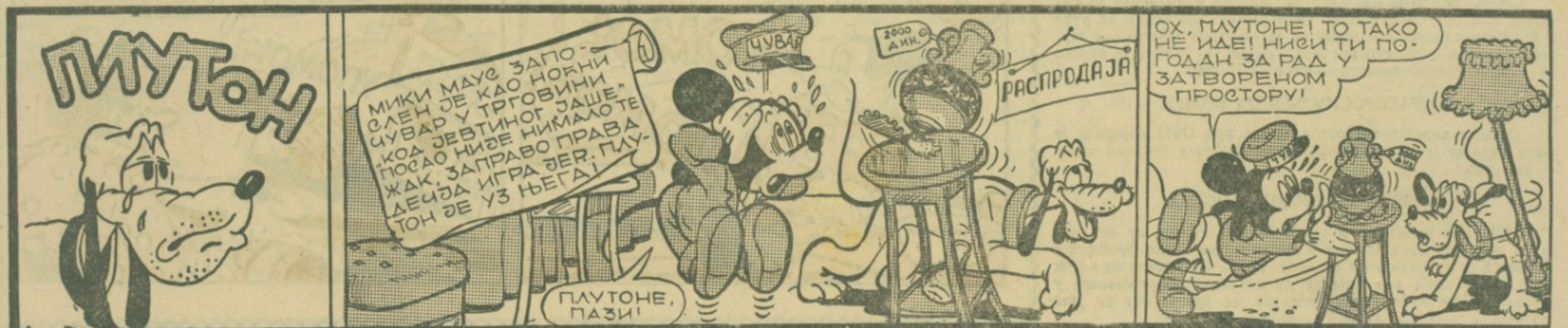
грама. Најтеже дрво на свету је такозвано „црно гвоздено дрво“ које се добија из неких предела Индије, Аустралије, Северне и Јужне Америке. Око 0,028 кубних метара овог дрвета тешко је 43 килограма.

Ни две нису једнаке

Као што се каже да ни два ока у глави нису једнака, тако извесни стручњаци сматрају да не постоје ни две зе-

бре, па макар биле из исте породице, на исти начин испругане. Исто тако, неки кажу да су зебре беле животиње са црним пругама, док неки тврде обротно.

Бразилија за:

Почетком XVI столећа пошле су француске поморске експедиције у Бразилију. Прву је организовао Бино де Полмијер капетан из Гоневила, чија је матична лука био Хонфлер.

Бино је био искусан поморац и познавао је готово сва пристаништа Европе. На мору се осећао као на суви и био је одличан трговац. Ретке интелигенције, он у току својих путовања није пропуштао ни једну прилику да нешто научи. Нарочито је био интересантан Лисабон, где су товари зачина и ретких намирница са Истока претстављали извор непресушних богатства за португалске морепловце који су их на Западу продавали за злато.

Португалци су у то време своје ипак претежно управљали према тржиштима Африке и Азије а занемаривали Западну Индију (данашњу Америку) која је стајала на расположењу првом одважном морепловцу да на њеним обалама баца сидро.

★

Тако се једног дана Бино обрео у португалској престоници. Склопио је познанство са двојицом путолова који су хвалили богатство далеке земље и изражавали жељу да пођу у њу. Одвео их је са собом у Хонфлер и дао се на посао. Са само седам најчувенијих бродоградитеља и за свега неколико недеља завршио је поносни једрењак „Наду“, који је ускоро запарао морске таласе. На његовој палуби налазила су се четири топа а посаду је сачињавало 40 морнара наоружаних мускетама и великим копљима. Брод је био кратак мушницом, а у његовим магацима се налазило 300 једара разних величина, 2000 чешљева, 4000 секира, много српова, ашова и ножева, 600 огледала, шест квинтала стакла, товар чокола и игала, 20 труба сукна и 30 парчета бискувита, брашна и пшенице за две године, грашка, сланине, козјег меса, усоњене рибе, јабуковаче и других пића за годину дана.

педиције. — Све што желе то је да воде нерадан и весело живот, а хране се уловљеном дивљачи, рибом, биљкама које успевају на богатом тлу и ретким плодовима које саде... Иду скоро сасвим наги а у томе предњаче млади људи и жене.

Краљ Ароза је брзо увидео колику корист може имати од „белих богова“ па је од њих прво и затражио заштиту против ратничких суседних племена. Савез заснован на узајамној тропи и трговини је убрзо успостављен. У замену за ножеве, огледала и звонца Индијанци воде Французе у унутрашњост земље. Плодност те земље благог поднебља засенила је људе из Хонфлера. Французи су били чврсто решени да та огромна богатства придобију за своју земљу.

На Ускрс 1504 године у име папе, краља Француске и њеног великог адмирала а у присуству краља Арозе, подигнут је на месту искривања велики крст. Бино де Полмијер прогласио је свечано у име папе Александра VI и Луја XII, краља Француске, да је новоосвојена земља власништво француске круне.

★

Дошао је тренутак за повратак. Утроба брода напуњена је бразилијанским бојама, перима ретких птица, кожама, јужним птицама, мајмуницама и лапагајима. Недостало је још само неколико урфењика па да део Бразилије буде помет. Све до последњег дана краљ Ароза је давао доказе о изванредној при-

2000 чешљева 4000 секира...

родној доброту, поштењу и простосрдечности. Имао је чак толико поверења у дошљаче да им је поверио свог омиљеног ратника Намоа и рођеног сина Есомерија.

У зору 6 јула 1504 године „Нада“ је дигла сидро из прибрежног муља и управила прамац према пучини. Пресрећни што се враћају, морнари су на палуби певали омиљене песме свог завичаја.

Свега после неколико дана пловидбе три морнара и несрећни Намоа су се смртно разболели. Есомери је исто тако тешко оболео. Невоље су се настављале. Почела је страховита бура која је оштетила до те мере брод да су биле потребне хитне исправке, па су скренули ка обали острва Тоши намбуа, недалеко од средњоамеричке превлаке. Урфењаци са овог острва нису били тако мирољубиви као они из Бразилије. Осим тога Бино им није имао шта понудити да би добровољно њихове племенске старешине озлојеђене што су се странци ту искрцали, Зато су у току једне ноћи урфењаци припремили морнарима већу скривену заседу, уловили су четворину као дивље звери, запалили огромне ватре и уз велико славље их појели. Бино није имао храбрости да са осталих четрдесетак ободелих људи покуша да спасе четворину несрећника из канџи више стотина одлично наоружаних и ратнички расположених урфењика. Било је то 10 октобра. Неколико дана касније једрењак „Нада“ настао је пут према северу. Почетком јануара бацно је сидро код обала острва Фернандо де Норона. Азори су били на видлику 9 марта 1505 године. Међутим, несрећни морепловци са „Наде“ упали су поново у страхо-

— Индијанци су једноставни људи, — веле хроничари еке-

вити торнадо који је бацно њихов брод о камените ирске обале и скоро га сасвим издробио. Погнула су три морнара а брод је поново требало направити више недеља...

★

Најзад је једрењак са својом исцрпеном и проређеном посадом поново запловно. Кад су морнари угледали нормандску обалу запевали су колико их је грло носило. Веровали су да су већ ту. Али на пушкетом од родне груде, напала су их два гусарска брода истовремено: енглески и француски. Јуначки су се бранили, послали су многе гусаре на дно мора, али их ипак нису могли савладати. Прикљештена између два грабљива и немилосрдна непријатеља, „Нада“ се морала предати. Али то је било само Биноово ратно лукавство. Искористио је предак заморених гусара да сав свој дагоцени брод побаци у море и олакша брод. Тако је гусарима пред носем извукао плен а брод је пуним једрима запловно према обалским хридима. Али ту се

уз страховит тресак разбио но морнари су се спасли. Тако се 20 маја 1505 године на хридима Хуга скупило 27 искривљених и поцепаних морепловца празних шака и с горчином у души. То заиста није био срећан завршетак путовања које је трајало две године. Па ипак грађани Хонфлера триређили су им тријумфалан дочек.

За Биноовим примером пошли су касније многи одважни нормандски морепловци. Одлазили су у далеку Бразилију и доносили драгоцену робу и зачине које су добијали у мирољубивој тропи са домороцима. То је трајало све док Португалија, која је тада била друга поморска сила света, није одлучила да спречи даљу инфилтрацију Француза у Бразилију и да подвргне својој власти огромна прострства Јужне Америке. Португалски краљ послао је на обале Бразилије снажно наоружану ратну флоту којој се у тадашњем свету мало ко могао одупрети. Тако су Французи изгубили Бразилију.

ИЗУМ КОЈИ ОТКЛАЊА ШКОЉКЕ СА БРОДСКОГ КОРИТА

Електронска направа која спречава да шкољке на челичном кориту брода расту, уштедеће аустралиским бродовласницима десетине хиљада долара Овај нови изум је испробан на броду „Манура“. Био је остављен у току читаве једне године и показао се врло користан. Дејство ове електронске направе заснива се у одашљивању таласа кроз корито брода, што спречава да се шкољке ухвате по њему. На ову идеју се дошло по сле откритија да су шкољке осетљиве на вибрације између 17 и 20 килоцикла у секунду. Ове вибрације не могу да осете ни путници, ни посада на броду. Инжењери тврде да се убудуће корито брода неће морати премазивати заштитним смешама као досад.

Занимљиви угао

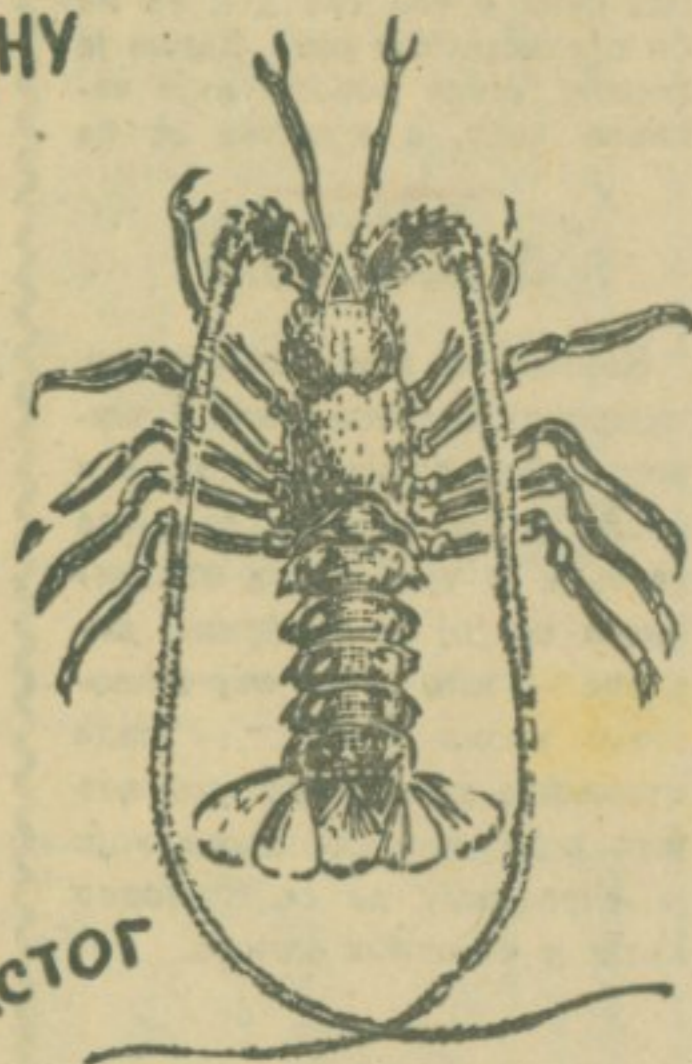

ОД 1620 ГОДИНЕ У КАТЕДРАЛИ У СЕВИЉИ (ШПАНИЈА) ВИДИ ЈЕДАН ИСПУЊЕН КРОКОДИЛ ТОГ КРОКОДИЛА ПОСЛАО ЈЕ, КАО ВЕРЕНИЧКИ ПОКЛОН, ЕГИПАТСКИ СУЛТАН КАСТИЛИСКОЈ ПРИНЦЕЗИ. НАМУРЕНА, ПРИНЦЕЗА ЈЕ БАЦИЛА ПОКЛОН И НЕ СЛУТЕКИ ДА ЈЕ КРОКОДИЛ БИО ИСПУЊЕН ДРАГИМ КАМЕЊЕМ КАД ЈЕ, КАСНИЈЕ, КРОКОДИЛ ПРОНАЂЕН НА СМЕТЛИШТУ ДРАГО КАМЕЊЕ ЈЕ БИЛО НЕСТАЛО!

СПОМЕНИК ПРЕЗРЕНОМ ПОКЛОНУ

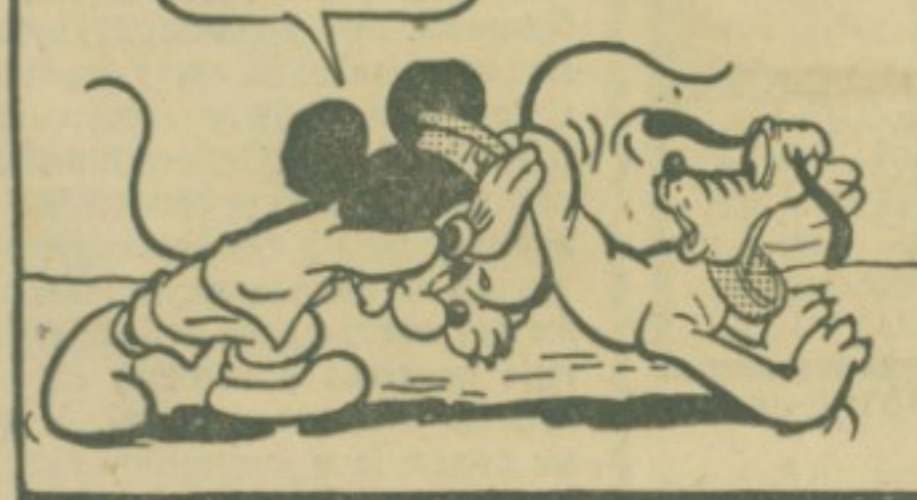
ГЕОГРАФСКА РАСПРОСТРАЊЕНОСТ ПУМЕ ВЕГА ЈЕ ИСТИ КАД И НЕЈЕДНЕ ДРУГЕ ЖИВОТИЊЕ, ПУНА СЕ МОЖЕ НАћи ОД АМАРИКЕ ДО ПАТАГОНИЈЕ

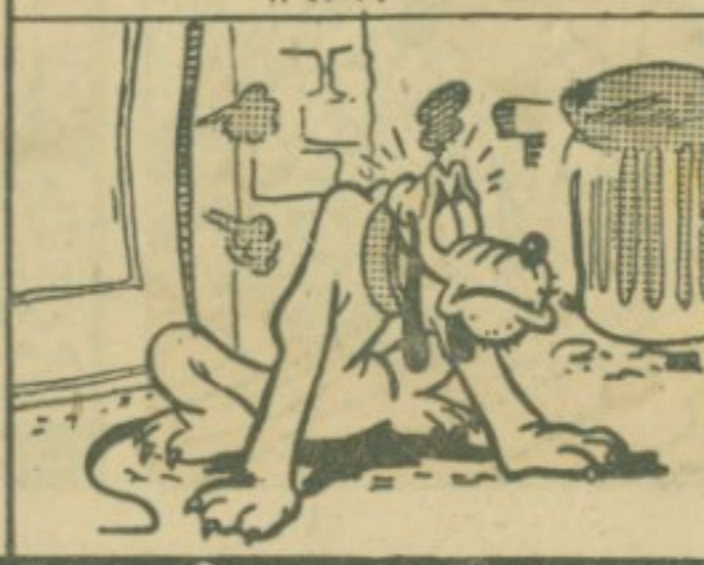
ЈАСТОГ

ИМА ЗУБЕ У СТОМАКУ А ЖЕЛУДАЦ И ЈЕТРУ У ГЛАВИ

ИДИ БОМЕ КУЊИ, У БАШТУ! ТАМО СЕ НЕ ПРИМЕРУЈЕ КОЛИКО СИ НЕСПРЕТАНИ ОВДЕ МИ НИСИ ПОТРЕБНА ОВА СТИВАРИ СУВИШЕ СУ СКУПЕ!

НЕСПРЕТАН? ПЛУТОН СЕ ПИТА КАКО ЈЕ МИКИ МОГАО ДА ДОЂЕ ДО ТАКО ПОГРЕШНОГ ЗАКЉУЧКА.

ДА НИЈЕ ТОЛИКО СКРОМАН, СМАТРАО БИ СЕБЕ ЗА НАЈЛЕПШЕГ И НАЈПАМЕТНИЈЕГ ПЕТУ ЧИТАВОМ ГРАДУ.

НЕУСТРАШИВ ЈЕ И ХРАБАР, И НИЈЕДАН ПРОВАЛНИК НЕ БИ МОГАО ДА ГА НАТЕРА У БЕКСТВО!

ОХ! САЂА ЛИ ОН ТО ИЛИ ЈЕ БУДАН

НАСТАВИТЕ СЕ

„Не знам шта ће се догодити, али се можда нешто догодити“ — говорили су многи у градовима и селима Француске уочи Револуције 1789. године. Свештеници и племићи, иако у мањини, били су апсолутни господари земље, у њиховим рукама била је сва власт: и судска и полицијска. Време су проводили у насладама, коцки и дворским шлеткама. Докле је ишао бес господара види се и по томе што су сељаци у неким местима морали да дупају штаповима по барама да би ућуткали жабе које су својим кретањем будиле сељацима. Бела и друге разноврсне невоље све више су освајале сељацима, а у градовима имену били ретки штрајкови радника. Мисао о погинути све се више ширила. У том општем врењу неки племићи окрзнути општем бунтом правили су екстравагантности које су биле израз бедности и недостатка оријентације. У овом списку доносимо један заиста велики пример чокле је ишла настраност извесних племића.

Чак ни најсензацио-налнији скандали и најобесније људи — размажених филмских звезда и савремених америчких милијардера не могу се упоредити са чудима која је починио један настран маркиз 18 века — Арман Бриноа де Монмартел.

Рођен је у породици најмоћнијих финансијских магната тадашње Француске, он је већ од детињства знао за све сласти раскошних дворских блеска и ивициња. Његов замак, који се налазио између Фонтенблоа и Париза, био је један од најлепших у Француској.

Али, једног дана младом маркизу је дојадно отмен свет, читав војска позивних лакеја који су га од рана јутра дворили, чешљали и пудерисали, обеди из златног посуђа и посете министрима и највишем племству. Не обавештавајући никога одлучио је да напусти Париз и Версај и повукао се на своје имање у Бриноа. Објавио је рат свим добрим обичајима отменог света — етикетцији, бонтону и конвенционалностима. И свој живот посветио је изобличавању и ка-

њему распадала. Око себе је окупио све беднике, просјаци и беспосличаре са околних друмова и са њима је по читаве дане и ноћи јео и пио у раскошним дворанама за госте. Служиле су их слуге у свили и позлаћеним ливрејама какве је имао још само Версај. Али је тирански захтевао да сви који га окружују послушно учествују у грандиозној гротески изобличавања краљевске Француске.

Када се из огромног бурета, увек пуног вина, које је стајало у трпезарији, напије, маркиз је пушчаном палбом обрадио кипове предака и ломио велика прозорска стакла. Једном приликом се толико напио да је једва остао жив. Па ипак, он није хтео признати да се разболео од претеране употребе алкохола, већ је тврдио да је то због лоше калајисаног посуђа. Да би народ тога краја спасао од сличне беде наредио је да се за неколико хиљада домаћинства купе нове шерпе, лонци и посуде за воду.

Када му је умро отац мар-

ПРЕТЕКАО СВЕ...

киз је одлучио да верски по-смертни обичај изведе са свим церемонијама — све становништво његова краја добило је црна одећа а цела фасада зам-ка застрта је црном тканином. Али то није било довољно. Сва живина у дворцишту, краве, ов-

це и свиње обојени су црно а у валове је сипано мастило. У цркви је 200 свештеника служило посмртну службу а запаљено је 10.000 црних свећа.

Отада, маркиза де Бриноа захватила је манија церемонија рођења, крштења, венчања и погребна. Присуствовао је сваком таквом догађају у целом крају и увек је одлазио пешце. За шест месеци кумовао је на 20 венчања, крстио је 37 деце и био је на 93 погребна. Када је умрла жена његовог колара наредио је да цело село 12 месеци носи црнину.

Један његов ујак успео је да га наговори да се венча. Када је стајао у цркви пред олтаром маркиз је тек тада схватио да ће изгубити слободу, па је у-макао главом без обзира. Да би прославио бекство од младе наредио је послужити кроз све прозоре замка неколико мину-та пуњим шакама баца новац у дворнице и на улицу.

Приликом једне свечаности маркиз је одлучио да преобрази имање Бриноа. Наредио је да се из оближњих шума донесе велико дрвеће, цвеће и зеленило. Саградио је десетине тријумфалних капија. Наредио да се сви мушкарци из тога краја о његовом трошку обрију, ошишају, окупају и обуку у нова одећа. Затим је испред 150 свештеника, на челу необичне литије, кренуо кроз град.

За ручком је седело 800 званица. Закљано је 30 вепрова, 50 оваца, четири вола и неколико стотина лари живине. Та фантастична прослава коштала је маркиза де Бриноа 200.000

ливри или око 10 милиона динара.

Једног дана маркиза је одлучио да отпутује у Енглеску где је хтео да испита обичаје народа „гордог Албиона“. За свега неколико недеља потрошио је 600.000 ливри, а за то време његови огорчени рођаци протерали су са имања стотине просјаци и беспосличара који су јели, пили и гостили се као код своје куће. Када је чуо шта се догодило, маркиз се хитно вратио у Француску и окупно око себе још двапут више сиротиње. Ђут као рис поцепао је тестамент и ливнио све своје ближке и даље рођаци наследства.

Врхунац његових подвига претстављао је организовање крсташког похода за освајање Христовог гроба од неверника. Свакоме ко је желео да му се придружи давао је 400 ливри. Пошто је успео да окупи око себе близу 2.000 пушчара добро наоружаних и на којима стигла му је од француског двора забрана да организује такав поход.

У међувремену његова породица је предузела све што је могла да га спречи у даљем расипању, јер су његови дугови већ били нарастали на шест милиона ливри. Донета је судска пресуда којом је проглашен за расипника па му је одузето и право да располаже својом имовином. Маркиз је био огорчен и жалео се на неправду и краљеву тиранију.

— Када би се у свакој провинцији поступало као у мојој, — говорио је с поносом, — Француска не би никада сазнала шта је беда!

Упркос свем његовом про-

тивљењу власти су га затворили у један манастир недалеко од Сен Жермен ен Леја где је умро 13 априла 1781 године. Успомена на овог маркиза је дуго чувана и у доба Француске револуције многи су са његовим именом полазили на барикаде.

Древни универзитет

Као стари универзитети сматрају се европске више школе или училишта XII века. Али, још у IX веку у мароканском граду Фесу био је основан универзитет који је био све до XII века једини извор знања за Арапе, а такође и хришћане. Међу његовим студентима — а њих је било нешто мање од хиљаду — било је много сиромаша, простих гонича камила и мази.

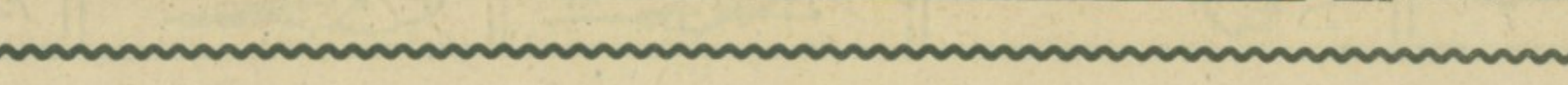
СВЕ ВЕЋЕ ЦИПЕЛЕ

Према изјави једног фабриканта обуће из Западне Немачке запаљено је и још се стално констатује „рашићење“ ногу и мушкарца и жена. Бројеви обуће попели су се, како он вели, чак до 52.

ВЕЋА ТЕМПЕРАТУРА НЕГО НА СУНЦУ

Метеори који доспевају у Земљину атмосферу огромном брзином, имају температуру вишу него што је на површини Сунца, изнео је у свом реферату др Клаус Осватин на састанку Америчког комитета за аеронаутику у Вашингтону. Тачно је за ове случајеве, каже он, претварање велике енергије кретања у топлоту од неколико хиљада степени. У томе суделује ч јонизација гасова у околини.

7 ПАТУЉАКА И ЗЛА ВЕШТИЦА

риковању богатих и моћних. Маркиз де Бриноа је прво покидао све своје чипке, поцепао сва раскошна одећа, а уместо њих је почео носити суковена и платнена одећа све док се не би претворила у риге. Башкио је перуку, више уопште није чешљао косу, а кошуља се на

Злојамшило

Камила је, пишу стручњаци, кудикамо осветољубивија животиња од слона. Она хоће и после дужег времена да уједе (а њен је ујед веома опасан) онога ко јој је пробушио но-адрве — што је за ову животињу веома болно, — ради стављања алке за поводац, као што хоће да уједе и оне који је спречавају да се слободно креће у часовима одмора.

ЗБОГ СКУПИХ УЛАЗНИЦА

Шпанска омладина све више напушта арене, где се одигравају традиционалне борбе с биковима, и испуњава фудбалске стадионе. Разлог је, како се наводи, претерано висока цена улазница а не популарност овог шпанског националног спорта.

НАЈМАЊА

Два инжењера из Западне Немачке, после дужег рада, завршили су са успехом модел најмањег радиопријемника на свету који може да се смести у човеково ухо. Тај минијатурни апарат је и начињен да се по жељи ставља у ухо.

Од „острагуше“ до војничког заклона

Читавих пет стотина година — од половине четрнаестог па све до половине деветнаестог века — пушка се пунила веома необично и примитивно: спреда. Сваки стрелац, пре свега, сипао је у пушку барут, и то из нарочитог рога. Затим је стављао у цев округло зрно које је замењивало данашњи метак. Тек пошто би се тако напунила, пушка се могла и опалити. То се у почетку постигавало на тај начин што се палио фитиљ који је кроз једну малу рупу изазивао експлозију барута. Долазило је до ширења барутних гасова, под чијим је притиском излетало зрно из цеви.

Нешто касније, тај начин паљења био је донекле усавршен, а састојао се у кресању једног посебног уређаја. Тек у другој половини осамнаестог века барут у цеву палио се помоћу савременог средства — каписле.

У сваком од наведених случајева пушка се могла пуњити само у клечећем или стојећем стању. Пешак тога доба је био

на то навикнут, јер се борба углавном водила на кратком отстојању, обично на равном земљишту, а најчешће прса у прса. То је била такозвана линиска тактика, која је војнике приморавала да се крећу на бојном пољу попут фигура на шаховској табли, тако да је по сле сваке плотунске паљбе, по правилу, редовно долазило до борбе бајонетима. То је била последња фаза боја, у којој је побеђивао снажнији и спретнији, тако да је тактика, у првом смислу те речи, врло мало или нимало долазила до изражаја.

Осамнаести век донео је веће измене и у том погледу. Већ амерички рат за независност (1775 — 1778), а нарочито Француска револуција, темељито су изменили дотадањи начин вођења рата. Уместо круте линиске тактике дошло је до растућих стрељачких стројева, до више слободе у покрету, до еластичнијег маневра. То је захтевало многе измене и у техници ратовања. Борбе се више нису водиле само у равници или на уском простору. Онај који је ишао за победом морао се кретати и борити на сваком зе-

мљишту — у шумама и планинама на испресецаном и брдском терену — и на врло широким просторствима. Све је то приморавало стрелца-пешака да у земљишту потражи савезника да се заштити, да нађе заклон.

Али то није било тако једноставно. Заклон је изискивао да војник често легне, а то, опет, није било у складу с владајућим начином пуњења пушке. Јер, ако би војник био у заклону и тамо пунио пушку, онда би се велика количина барута расула по зидовима цеви. Ако би пак, стрелац наставио да и даље пуни пушку у стојећем стању био би изложен веома јакој ватри, која је из дана у дан постајала све „гушћа“, убитачнија. Те противречности наметале су потребу да се што пре нађе неко повољно решење.

И, заиста, већ на почетку деветнаестог века неке европске армије уводе у своје наоружање пушку са изолученом цеву и дугуљастим зрном, уместо дотадање пушке с глатком цеву и лоптастим зрном. Али то још није било потпуно решење јер су се и нове, изолуче-

не пушке пуњиле као и раније — спреда.

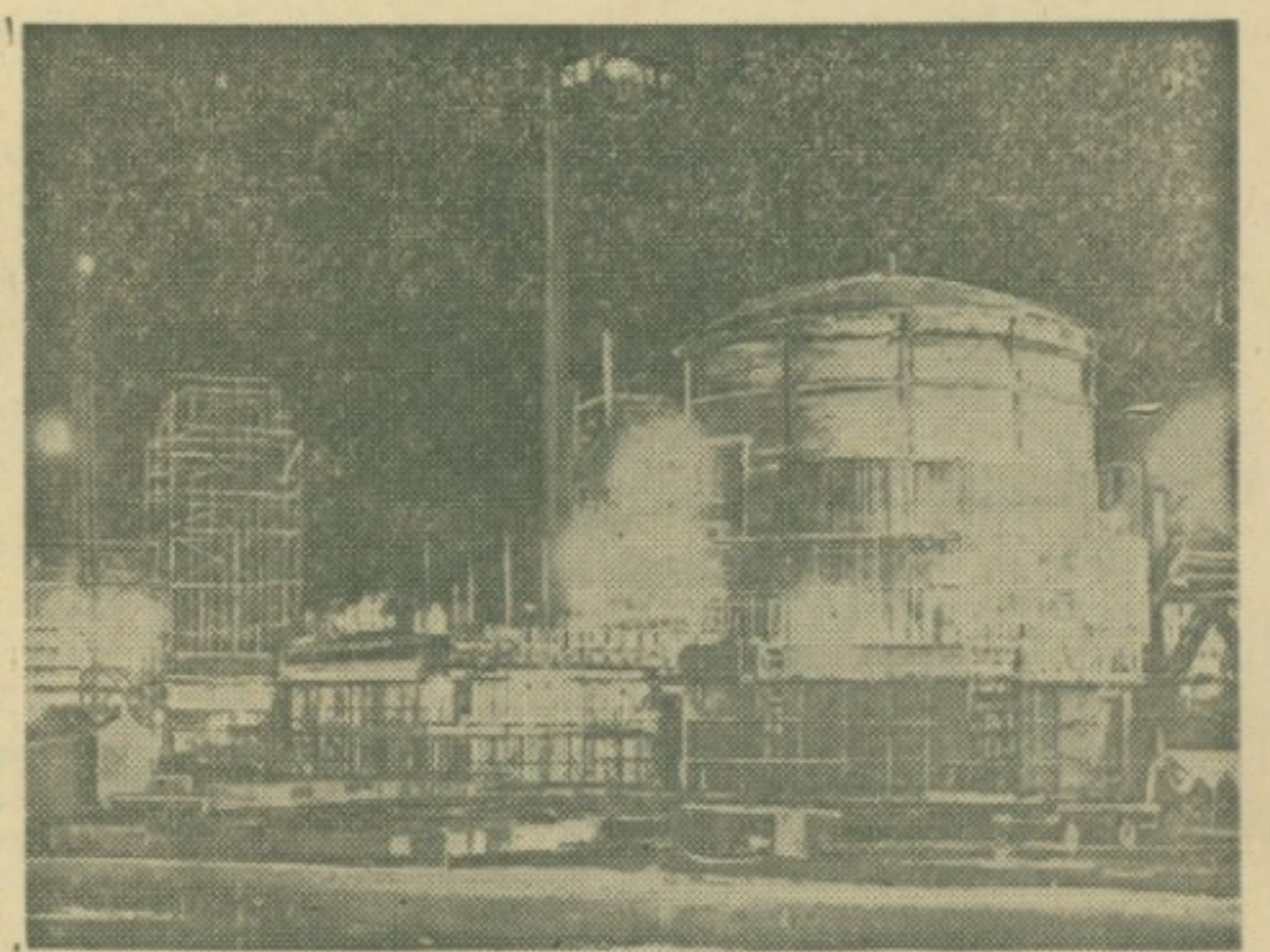
Ипак, није се чекало дуго на коначно решење овог проблема. Заслуга припада немачком научнику Драјзеу. Он је, 1835 године, пронашао затварач и ударну иглу која је била у стању да на један потез прста продре до експлозива метка. Чаура је била од хартије, с бакарним дном и капислом.

Пруска влада одмах је схватила значај Драјзеровог проналаaska, па га је откупила и држала у највећој тајности све до Француске револуције. Вредност нове пушке дошла је тих дана до пуног изражаја, али је она још више цењена по сле замене папирне чауре бакарном коју је пронашао француски научник Флобер, 1845 године. Нова чаура је херметички затварала доњи део цеви спречавајући на тај начин продор гасова кроз затварач. Самим тим снажно је повећан притисак барутних гасова на зрно, што је знатно увећало домет пушке.

Тек такви услови — пуњење пушке позади и остварење сједињеног метка — омогућили су стрелцу-пешаку да се прилагоди новој тактики, да пронађе добар заклон и од непријатељског погледа и од ватре. Самим тим могао је чешће да пуни пушку, а то је итекако повећало убојну моћ овог оружја и ударну снагу ратника.

Преимущества која је борац добио у новој пушци и заклону врло брзо су дошла до изражаја. Већ у Данско-пруском рату 1864, а потом у Аустријско-пруском рату 1866 године, пруска пешадија, која је била наоружана Драјзеровим пушкама, успела је да уз врло мале сопствене губитке до ногу потуче противничку пешадију, која је још била наоружана старим пушкама. Али за свој успех Пруси имају да захвале и употреби заклона иза којих су могли деловати њихови стрелци, што на супротној страни није био случај.

Од тога доба заклон је постао нераздвојиви пратилац сваке битке. А чим би се усавршило неко техничко средство, проналазило се ефикасније противсредство, још сигурнији заклон. Ето, на пример, данас се већ говори о томе да се проучава израда заклона од атомског оружја.

УБРЗАНИ РАД НА СТАНИЦИ ЗА АТОМСКУ ЕНЕРГИЈУ

Радови на станици за атомску енергију у Берклеју, Ен-глеска, почели су пре годину и по дана. Она треба да буде завршена 1961 године, а до 1965 године ће бити изграђено још 15 оваквих станица. Радови се обављају и ноћу.

Авион као дењак

Изгледа да ћемо ускоро моћи и авионе да склапамо и носимо на пут као кофере или денчану робу. Авионска крила и чуч који се види на слици начињени су од каучука и причвршћени за мотор. Ако желимо да авион узлети, они се за кратко време могу да напуњају. Када се испусти ваздух, омотају се око чврстог дела и тада авион личи на баду. Летелица са наше слике располаже мотором од 45 коњских снага. Пилотова кабина, која се засебно надувава, прекривена је плексигласом.

Долина заборављеног цвећа

Познати енглески ботаничар Франк Кингдон описује овде један незабораван догађај из своје богате научне каријере, који је доживео у долини заборављеног цвећа, у најдивљијем крају Азије.

Малу државу Непал називају кровом света, али човеку је потребно да се попне баш на тај кров да би сагледао праву лепоту коју крије ова непрегледна дивљина. У ову планинску земљу нисам дошао са жељом да се попнем на Монт Еверест или да ловим животиње чија крзна претстављају драгоцене трофеје многих ловаца. Одвела ме је тамо страст за ретким цвећем које можда ни на којем другом месту на земљи не претвара дивље долине у најлепше цветне вртове.

Пролазећи кроз села, имао

сам ботаничар који се преко тридесет година бави сакупљањем ретких цветова и чији су хербаријуми познати

сам прилике да видим цветове у свету. Ови случајни сусрети заведуте у косу девојачку. Таква до тада нигде нисам видео.

Јехуди Мењухин проналазач авионских бомби

Ретки су они који знају да је славни виолиниста Јехуди Мењухин страстан новатор. Изуми га готово исто толико занимају као музика и непрестано покушава да их патентира. Познато је да је 1940 године предложио маршалу ваздухопловства САД Вилијамсу да за америчку армију откупи нови тип авионске бомбе који је он изумео. Официр му је одговорио: „Несрећниче! Та бомба већ постоји... али то је војна тајна“.

негде су ми их девојке давале из косе. Али, то ипак није било све. Циљ мога пута био је да пронађем Долину заборављеног цвећа о којој су доморочи говорили и која је, по свему судећи, морала постојати, скривена између ових огромних планина.

Да, постојала је. Знао сам то. Добри људи су ми говорили о њој, али са стрепњом, и саветовали ми да и не покушавам да одем тамо. Пут је непроходан, негде га уопште нема, или је запоседнут злим духовима.

Па ипак, нашао сам једног водича, домороца, ловца ретких птица, с којим сам кренуо у ову дотад неиститану дивљину. Он ми је испричао стару легенду: да су, некад давно, подземни богови у гневу дигли на својим леђима земљу и цело једно село са свим његовим становницима збрисали с ње. Кроз насталу долину журнула је река, а њене обале прекопој је покрио цветни њивом.

Знао сам да је то било само предање, које је прелазило с колена на колена, о давном земљотресу који је уништио неко планинско село и његове становнике.

Пут је био напоран, често и опасан. Прелазили смо преко мостића од лијања или грана дрвета, изнад дубоких провалија. Један једини неопрезан корак значао би сигурну смрт. Али, овде нећу да говорим о тегабама и опасностима, већ само о лепоти која ме је задивила.

Кад смо се попели на једну огромну стену, која нам је дотле стално скривала видик, пред нама се указао приказ као из бајке. Доле, стешњена између две стрме падине, пружала се Долина заборављеног цвећа. Никада и нигде још нисам видео такво обиље и складност боја. Ту је било прекрасних непалских љиљана, плавих бујки, многих ботаничких реткости и других фантастичних цветова којима је наука тек требало да да име.

Далеко горе међу облацима указали су се врхови Хималаја, ледени, блистави, величанствени. И док је мој водич постављао замке за хватање птица, ја сам са својом лупом и хербаријумом дутао по овом природном росаднику...

У току своје научне каријере открио сам више од 500 разних врста цвећа. Али најлепше цветове, на које сам и највише поносан, убрао сам у Долини заборављеног цвећа.

Мала историја штампарства у сликама

Од Гутенберга до данас

1470 Основана је прва француска штампарија у Паризу.

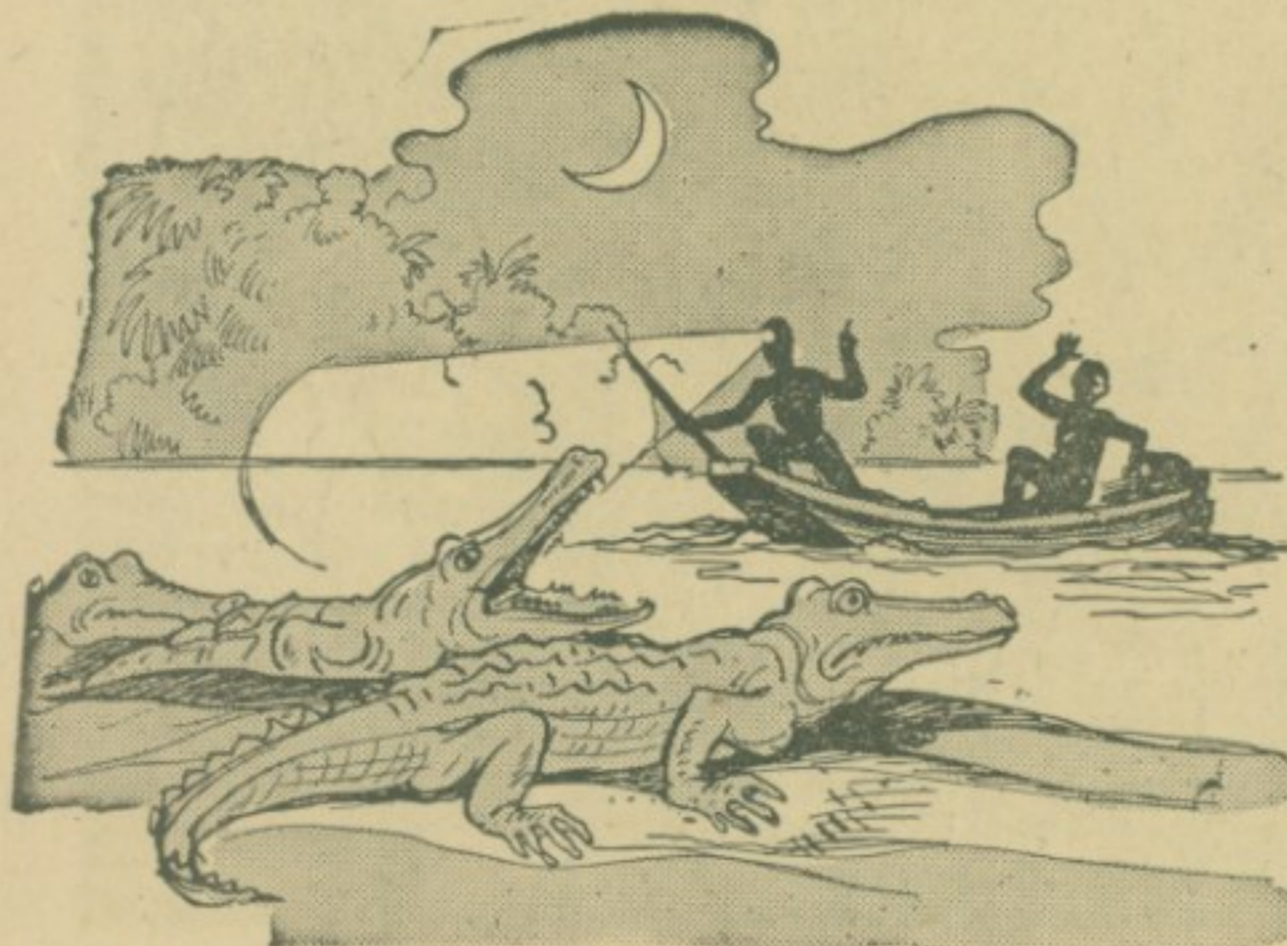
1478 Појавила се у Женеви прва илустрована књига на француском језику.

1493 Ђураћ Црнојевић оснива при петњиском манастиру прву штампарију на српском језику.

1631 Док смо ми увелико робовали под Турцима, Теофраст Рендо оснива прве новине у Француској које носе назив „Француске новине“.

О ВРАЉЕНУ ДЕМСТЕРУ ЧУВЕНОМ ЛОВЦУ НА КРОКОДИЛЕ ОБЈАВИЛИ СМО РАНИЈЕ ДВА НАПИСА. А САДА ДОНОСИМО НОВИ

ЛЕКЦИЈА ИЗ ХРАБРОСТИ

Средином јуна, у Демстеров шатор бучно је упао Хари Рејс, огроман темперамант човек, велики Демстеров пријатељ. Хвалисаво је изјавио да ће превазићи Демстера у лову на крокодиле.

— Чега у томе има нарочитог? Убијаш их ноћу уз помоћ фењера — чудна ми чуда! Знаш, Демстере, да бих ти доказао колико је то уствари просто, вечерас ћу да будем крманош на твој чамцу.

Кренули су у девет часова, кад се на хоризонту појавио узан месечев срп.

Демстер му је објаснио своје знаке: длан окренут напред значи „право“; скретање лево и десно означава се пружањем руке у жељеном правцу; лагана пловидба — покрети прстима који имитирају кораке; пуном брзином напред — нагли кружни покрет кажипрстом десне руке.

— У реду! То би запамтило и дете!

Петнаест минута спуштали су се низ воду. Затим је Демстер дао Рејсу знак да чамец окрене бочно према речном току да би се приближио пешчаном спруду.

На спруду је лежао мамац. Кад му се чамец приближио, у снопу светлости коју је бацио фењер указале су се пламене очи животиња. Са свог места на крми Рејс још ништа није примећивао. Седео је у потпуном мраку, усретривши сву своју пажњу на Демстерову сигнале.

Без речи, Демстер му је дао знак да чамец управно изнад острва, како би се у претстојећем маневру могли користити речном струјом. Затим је наредио нагли заокрет улево, и тренутак после тога поново је у светлосном снопу угледао очи крокодила. Још једном је Демстер избацио леву руку, а затим је десним кажипрстом описао полукруг.

Чамец је журнуо напред, право на крокодиле. Тек кад су били на десетак метара од плена, Рејс је угледао пламене очи животиња у којима се огледала светлост фењера. За једног новајлију био је то ужасан приказ.

Иако је Демстер сву своју пажњу управно на крокодиле и на то да тачно нишани, ипак је осетио у каквој се напетости налази његов друг. Затим је једноставно заборавио на њега, јер се „крманош“ држао одређеног правца. Али кад се чамец приближио на четири метра, Рејс је изневерно. Наједном је смањно брзину и јака речна струја, која као да је само чекала погодан тренутак, понела је чамец. Ловци су прошли поред пешчаног спруда и крокодили су им остали за крмом. Међу двојицом пријатеља није била изречена ниједна реч, само је Демстер љутитим покретом показао Рејсу да крене пуном брзином и да чамец управно насупрот речном току. Пошли су опет узводно према острвцу, понављајући малопређашњи маневар, да би се приближили крокодилима. У последњем тренутку Рејсови нерви поново су попустили.

Трудећи се да надјача дахтање мотора које је потсећало на силњиви кашаљ, Демстер љутито запити:

— Шта то радиш, Рејсе? Ја сам мислио да то за тебе није ништа нарочито!

Уместо одговора Рејс је, не чекајући Демстерово наређење, поново кренуо узводно.

обалу према месту где су крокодили, уплашени пуцњевима, немирно кружили у води. Добрих десет минута гледао је кроз таму према њима да би тачно утврдио где се налазе. Давши знак Рејсу да остане на месту, загазио је у реку.

— За име света, Демстере! — промуцао је Рејс пригушеним шапатам.

Кад се ловац удаљио десетак метара од обале, Рејса је спопао паничан стох. Запаљиво је своју цепену лампу и управо њену светлост на Демстера...

Ловац се, угледавши сопствену сенку на површини воде, озбиљно уплашио. Потиснувши бес који је узаврео у њему, нанишанио је и опалио на крокодила дугог преко три метра који се налазио свега неколико корака испред њега. Морао

да опет учиниш то исто. Осветлио си ме целог, као рефлектором. Био сам принуђен да пуцам, иначе би се они бацили на мене.

Рејс једва чујно јекну и муцајући од збуњености одговори:

— Да, Демстере, нисам ја за овај посао.

Рејс је био горд човек и ово признање није му било нимало лако. Ћутке је кренуо према чамцу. Демстер је гледао за њим.

— Не треба очајавати, — рекао му је кад су се нашли у чамцу. — Зар мислиш да и ја у почетку нисам правио сличне грешке?

Кад су се вратили првом чамцу, било је већ једанаест и четврт. Рејс тада одлучно изјави:

— Овога пута нећу скренути с правца!

Стварно, није скренуо и Демстер је убио још једног крокодила.

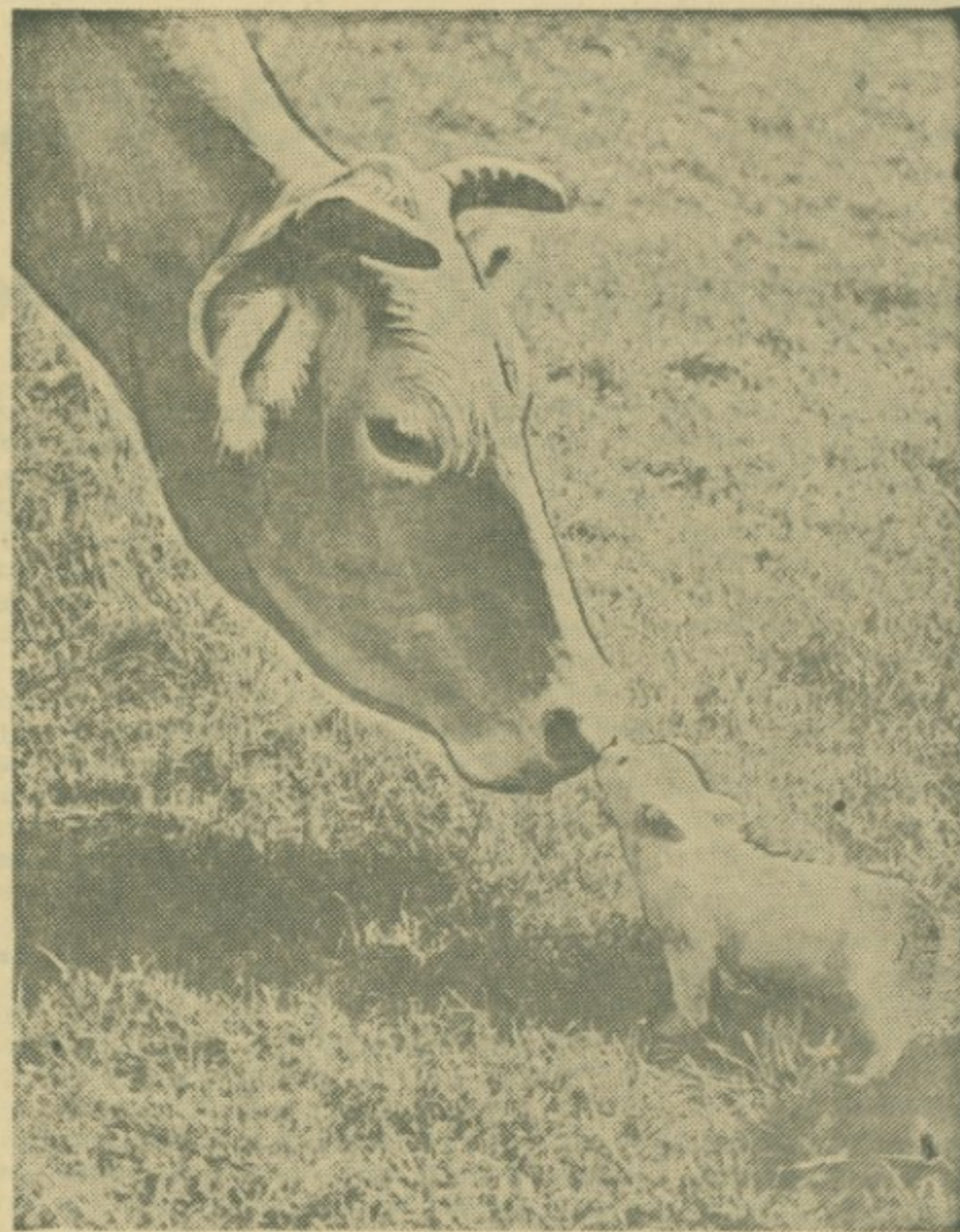
Касније, кад су се већ враћали у логор, Демстер није могао да издржи да не запита:

— Па, како ти изгледа лов на крокодиле, Рејсе? Чудна ми чуда, а?

Огромни Рејс тужно је завртео главом обраслом правом гривом од косе, а затим је озбиљно рекао:

— Демстере, желим да ти кажем једну ствар: ако будеш и даље тако ловио, нећеш дуго живети. Послушај мој савет, мани се тога.

Кроз ноћну тишину разлегао се смех ловца.

Пријатељи

Велико пријатељство везује малог белог теријера и краву, два становника једне енглеске фарме. Свако јутро, чим га пусте из куће, он појури у поље да поздрави своју „велику пријатељицу“.

НАЈВЕЋА ИНСТАЛАЦИЈА ЗА ВЕШТАЧКО ХЛАЂЕЊЕ

Највећа инсталација за климатизацију која даноноћно производи свеж ваздух расхлађује седам великих владиних зграда Капитола у Вашингтону. Апарат је састављен од четири расхладна компресора од по 2.200 тона који за минут претварају 150.000 литара воде у лед.

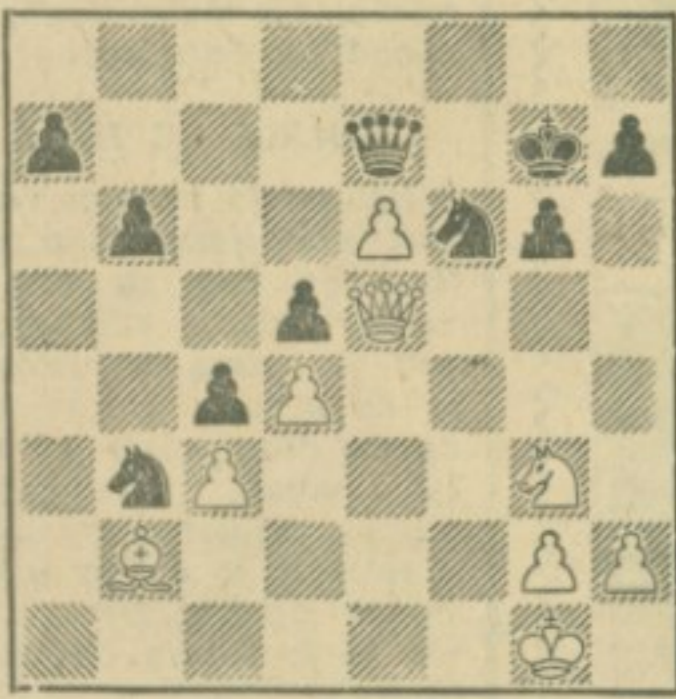

Учимо шах XXXIII

Да се потсетимо: Андерсен, Морфи, Штајниц, Ласкер, Капабланка, Аљехин, Еве, па опет Аљехин — то су били и тако су се смењивали прваци света у шаху до 1946 године, до Аљехинове смрти. Две године после Аљехинове смрти, од 1946 до 1948, ту титулу није нико носио, па је на меч-турниру који су играла петорица највећих светских шахиста, прво у Хагу, затим у Москви, од марта до половине маја 1948, светско првенство освојио руски велемајстор Михаил Ботвиник. Прошле године, у марту, Ботвинику је победио други руски велемајстор, Василиј Смирнов, а ове године Ботвиник је вратио изгубљено првенство и опет постао првак света у шаху.

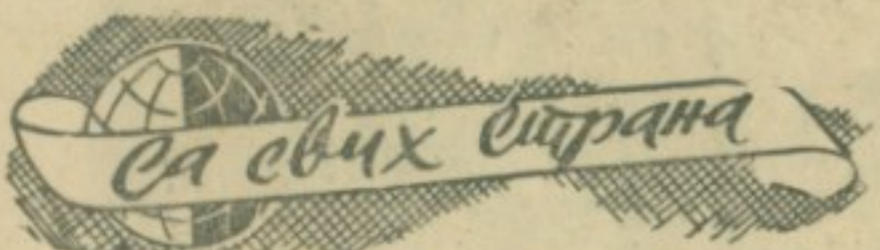
Још пре Другог светског рата Ботвиник је спадао међу најјаче шахисте света. Као младих од двадесет и седам година он је одиграо с Капабланком, 1938 године, на једном турниру, једну од својих најпознатијих партија. Имао је беле фигуре.

После двадесет и деветог погеза црног стање на плочи било је овакво:

Ботвиник, слабији за пешака, даје сада Капабланки ловца: 30. Лb2-а3 Дe7-а3, 31. Сг3-х5+ г6-х5-г5, 32. Дe5-г5+ Кг7-ф8, 33. Дг5-ф6+ Кф8-г8, 34. е6-е7... Шта сада остаје Капабланки? Пошто му прети опасност од мата у првом погезу, он мора да тражи излаз у сталном давању шаха. И он то чини: 34... Да3-ц1+, 35. Кг1-ф2 Дц1-ц2+, 36. Кф2-г3 Дц2-ц3+, 37. Кг3-х4 Дц3-е4+, 38. Кх4-х5 Дe4-е2+, 39. Кх5-х4 Дe2-е4+, 40. г2-г4 Дe4-е1+, 41. Кх4-х5... Капабланка се предаје, јер више не може да даје шах. Бивши светски првак полаже оружје пред будућим светским прваком.

Да ли сте приметили како Капабланкин скакач мирује док се на другој страни плоче води отсудна борба? Настoje да на време запослите све фигуре!

ВИД ВАШЕГ ДЕТЕТА

У „Француском медицинском часопису“ недавно је изишао чланак који родитељима даје неколико општих обавештења о оцењивању вида њиховог детета. У току прве две године, док се осетљивост и покретљивост ока развија и достиже своје пуне особине, може да се установи само толико да ли је дете лишено вида или не. Да би то одмах у почетку утврдили, родитељи морају пажљиво да испитују детине понашање. На пример, гледа ли своје руке, распознаје ли родитеља, прави ли разлику између цуцле и других играчака. Слепо дете, уместо да гледа у своје руке, ставља их на очи. Чим се то примети, ваља потражити помоћ лекара, јер ако се хируршка интервенција изврши на време дете може да прогледа.

Кад дете поодрасте, родитељ треба да обрати пажњу да ли види на оба ока. Ово је могућно установити тек кад дете проговори. Ако му се поклопи једно око и покаже предмет чије име зна, оно треба да одговори како се зове тај предмет. Ако дете не види на оба ока подједнако, родитељ ће тај недостатак тешко открити, изузев ако је озбиљније природе.

РАТ АВИОНСКИМ ПИСТАМА

У фабрици „Бреге“ произведен је прототип авиона чија се главна одлика састоји у слетању и узлетању по савим краткој стази. Њему не смета ако је земљиште обрасло травом, па чак и ниским пустињским растлињем. Апарат може да понесе товар до шест тона и да постигне брзину од 450—500 км на час.

ПАЗИТЕ, ЗАСПАЛИ СТЕ!

У Ваздухопловном медицинском институту Рајтвог центра за унапређење авијације у САД начињен је апарат са звоном које ступа у дејство чим особа с којом је у непосредној вези — заспа. Главни део апарата састоји се од специјалне спроводне материје која се стави између чарупе и табана. Чим човека ухвати јачи дремеж, затвара се коло струје и звоно почиње да звони. Изум ће заменити ранији проналазак са жицама које су се забадале испод коже.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

КАО ВИШЕ МАТЕМАТИЧАРА

У Сједињеним Америчким Државама израђена је најновија електронска машина за рачунање названа „Ре-Комп 2“, која је за разлику од свих досадашњих направа ове врсте тешка свега 90 килограма. Она непогрешиво сабира, одузима, множи и дели прсте и сложене једначине за које би неколицини математичара било потребно више месеци рада.

ПРЕ ЗА АУТОМОБИЛСКЕ МОТОРЕ...

Заједничким радом лекара и техничара једне лабораторије у САД, усавршен је инструмент који ће увелико помоћи срчаним болесницима. Првобитно коришћен за мерење притиска аутомобилских мотора овај апарат открива и региструје чак и срчане шумење толико слабе да су досада били нечујни за све познате инструменте. Сем тога апарат открива и покрете грудног зида који не износе више од половине једног килоадумилионитог дела сантиметра.

ПЛАНЕТЕ ПОГОДНЕ ЗА ЖИВОТ

Најмање на 100 милиона планета могућно је живети и вероватно су многе од њих насељене организмима, чак можда и савршенијим него што је човек, — сматра др Харлоу Шепли, директор опсерваторије Харвардског универзитета. Ово своје мишљење, засновано на познавању не само астрономије, већ и биохемије, биологије, хемије, геологије, математике, палеонтологије и физике, изнео је у књизи „О звездама и људима“. „Човек више не треба да сматра да је најмоћније животи

биће у васиони“, — каже др И СА МЕСЕЦА — РАДИО-ПОРУКА

На основу најновијих сазнања о животу, материји и простору морамо извести овакав закључак. Услови у којима је еволуирао живот на земљи свакако постоје и на другим планетама у васиони. Свака планета једнако удаљена од звезде, као и Земља, има потребну влагу и топлоту да би живот могао настати.

МОГУ ТАЧНО ДА УТВРДЕ...?

Научници сада могу тачно да утврде колико чврсто једна особа спава било у које доба ноћи. Ове податке прикупљају сталним мерењем можданих таласа. Спаваач се уопште не буди нити узнемирава.

Доктор Давид Лестер са Јелског универзитета изјавио је да мождани таласи непогрешиво дају податке о спавању једне особе: да ли је била будна, или у посланом стању, у лаком, средњем или дубоком сну. Подаци о дубини природног сна биће корисни за даља испитивања фактора који утичу на узнемиреност или чврстину сна.

РОДОДЕНДРОН

Рододендрон или алпска ружа је планинска биљка. Најчешће расте у Азији и Северној Америци. У Европи успевају неке врсте и то у шумовитим пределима Кавказа и Мале Азије. Рододендрон је уствари висок шиб зимзеленог лишћа са крупним модоружичастим левкастим цветовима, који су спојени у цваст. Размножава се помоћу семена. Пошто је лепог изгледа употребљавана се као украсна биљка за скверове у великим градовима.

Кад први човек ступи на површину Месеца биће му врло лако да пошаље поруку на траг на Земљу, — каже др Фред Сингер са Универзитета Мериленд. Он је био један од првих научника који су предлагали изабацивање вештачког сателита у САД. „Један начин је радио, — каже др Сингер, — али се такође може применити и оптичка метода. Ипак, радио ће бити бољи, јер не видим зашто би било сметњи у преносу таласа са Месеца на Земљу. Треба само одабрати таласну дужину.“

МЛАЗ — КАО АНЕСТЕТИК

Зубари америчке армије увешће једну нову методу анестезије. Већ на 60 пацијената је испробана анестезија млазом течности која се избацује брзином од 200 метара у секунду. Код уобичајених зубарских интервенција и операција пацијенти анестезирани на овај начин уопште нису осећали бол. На овај начин смањене су могућности преношења инфекције и ломљења игле, што се понекад дешава при давању инјекције.

РОБОТ ЗАМЕЊУЈЕ ПИЛОТА

Енглези врше опите са једним механизмом који потпуно може да замени пилота када се атерира по магли. Овај пилот-робот назван је „Супер-Цор“. Његова улога је нарочито корисна кад густа магла обавије аеродром. Тада робот непогрешиво доводи авион на око 60 метара од места атерирања. Досад је успешно извршено 450 спуштања.

...енглески математичар Роберт Рикорд (1510—1558), професор математике и медицине у Кембриџу, до 30 одсто. Ако се први је употребом математички знак једнакости (=).

... власи на глави веома су еластичне. Кад су суве, оне се могу истегнути за 25 одсто, до 30 одсто. Ако се поквасе хладном водом могу се истегнути (=).

... Србија је први пут узела учешће на једној иностраној изложби 1885 године, и то на Међународној изложби у Анверсу.

... стаклено влакно, захваљујући савршеној техници, толико је танко да се од кошке стакла чија је за-

ти и свих сто од сто, а кад су изложене дејству водене паре могу чак више него двоструко да се продуже.

... према тврђењу неких научника, човечанство се смеје на пет разних начина: на онолико начина колико има прстих вокала. Начин смејања, тојест који се вокал појављује претежно у смеху, често може да послужи као кључ за оцену једног човека.

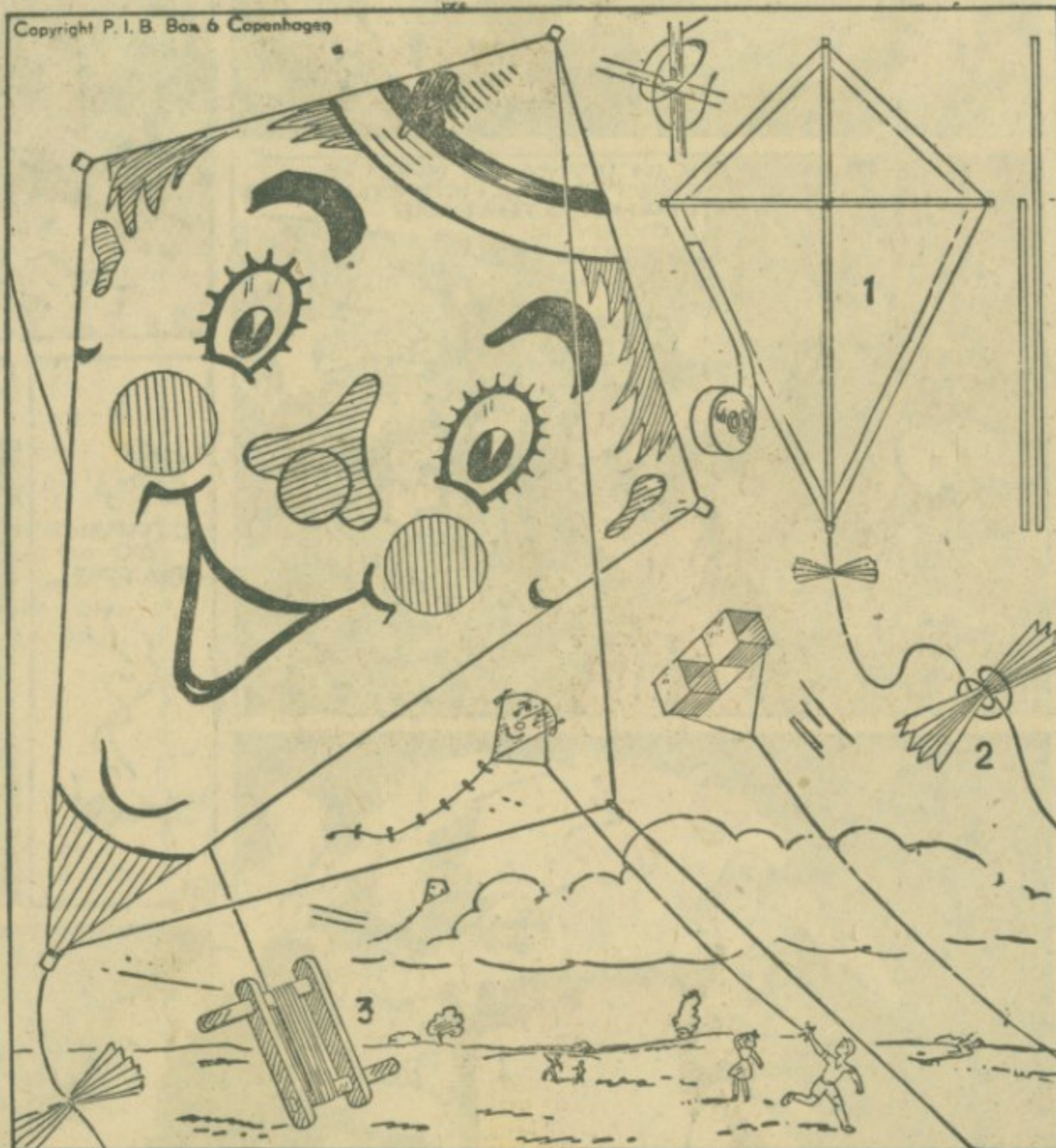
... према мишљењу геолога, за стварање слоја тресета дебелог око 30 сантиметара потребно је најмање 300 година.

... неке врсте јужноафричких антилопа могу да скоче увис четири до пет метара.

... прву аутомобилску каросерију са аеро динамичном линијом конструисао је, 1923 године, Аустријанац Паул Јарај. Његов аутомобил трошио је 30 одсто мање горива од дотадашњих аутомобила исте величине и типа.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ ЗМАЈ

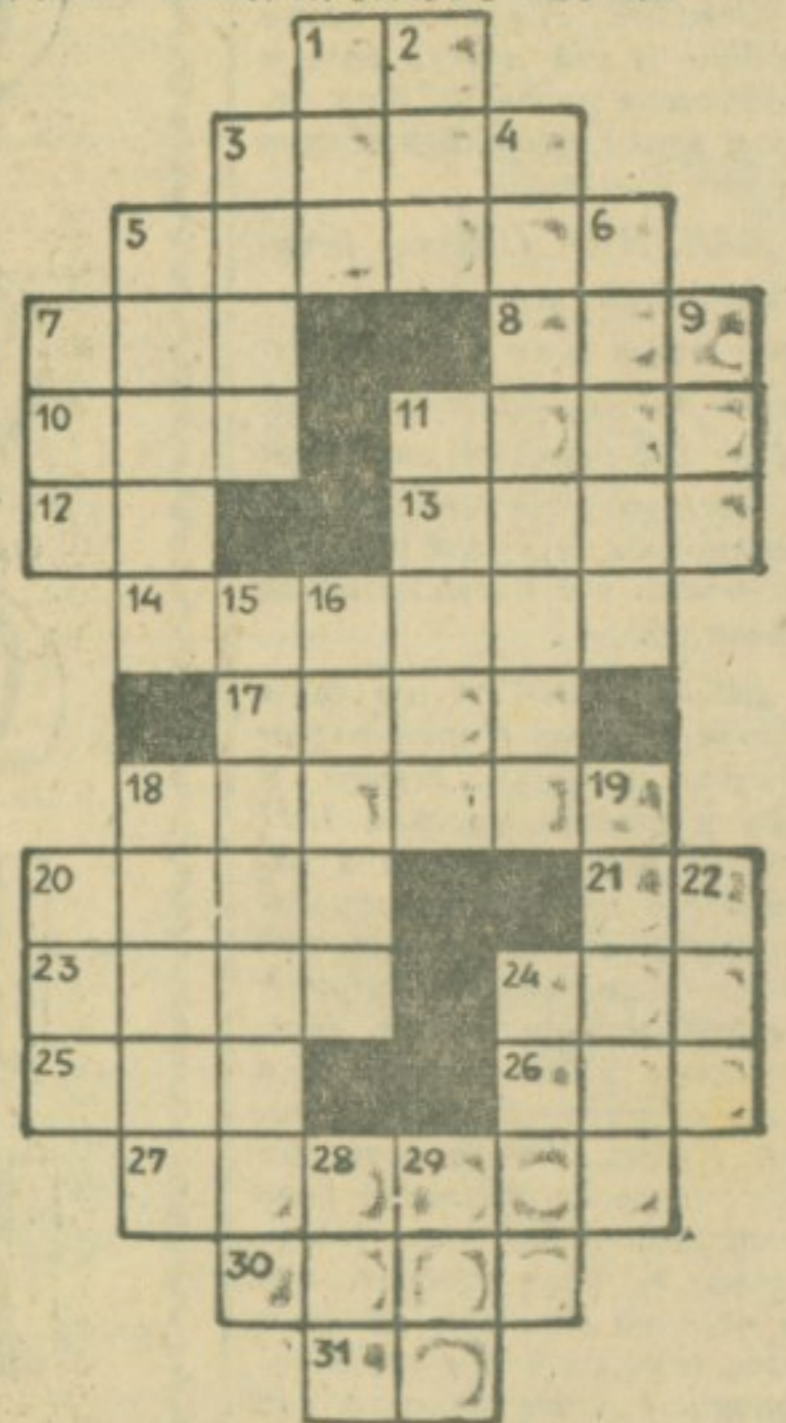

Ево како се прави змај. Прво, морате имати два штапића: један дуг 50, а други 75 см. На средњи мањег и на две трећине већег штапа начините усек, укрстите штапове и причврстите их у облику крста. Истим каналом чврсто повежите четири слободна краја. Скројите „крило“ од папалпира, подметните га под костур и пресавијте ивице хартије преко канала, па их прилепите помоћу лепљиве хартије (цртеж 1). Воденим бојама насликајте вашем змају што смешније лице, али широким линијама, да би се распознавало

из даљине. Да би се увек налазио у равнотежи, змај мора да има „реп“. Цртеж 2 показује како се везује исечена хартија — „реп“. За крајеве већег штапа причврстите се танак и јак канал чија дужина мора да износи једну и по дужину већег штапа. Око конач се везује танак канал, али тако да се може померати између крајњих тачака већег штапа. Да вам канал не би исекao прсте, препоручујемо вам да начините калем, као што показује цртеж 3.

Водоравно: 1) хемиски знак за иридијум; 2) скандинавско мушко име; 5) капитал стуба; 7) телефонски позив; 8) једно пиће; 10) змијски цар; 11) канцеларија; 12) предлог; 13) врста мајмуна; 14) морска риба; 17) најмањи део материје; 18) један уметник; 20) личност из Пушкинове поеме „Цигани“; 21) део коњске опреме; 23) топовска приколица; 24) река у Италији; 25) лична замена; 26) енглески стонотеннисер; 27) место на Корзици; 30) лако испарљива течност; 31) индивидуали нашег књижевника.

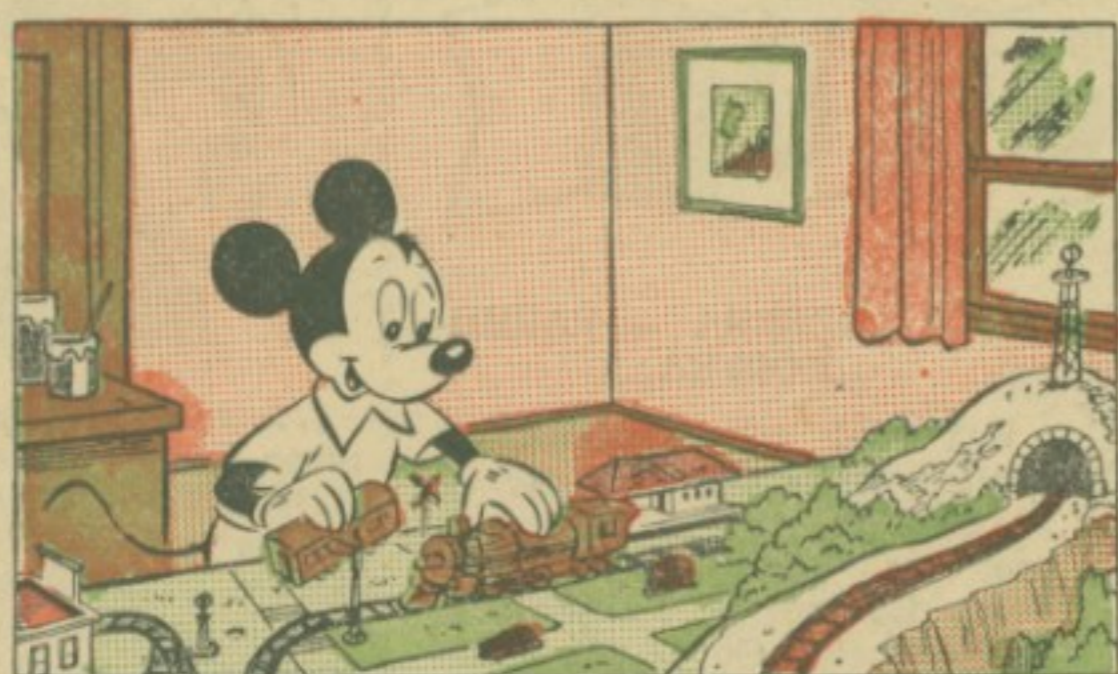
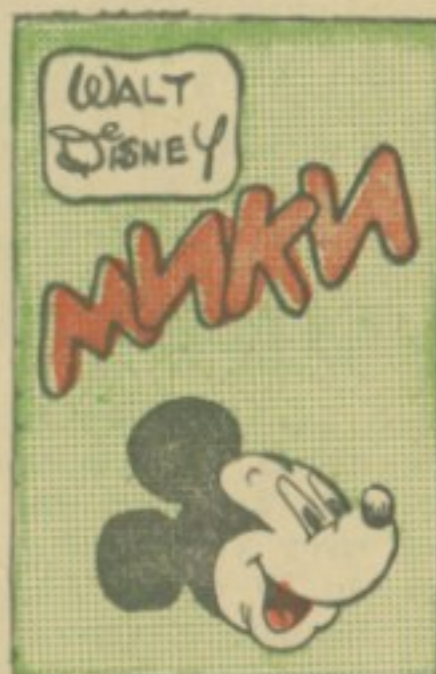
Усправно: 1) црна креда; 2) припадник класе водених аглавара; 3) музички инструмент; 4) вулкан у Јапуну; 5) знамења која су германски краљеви додељивали својим ратницима; 6) индустријска биљка; 7) место у Финској; 9) италијански тркачница; 11) првац европске уметности у 17 веку; 15) римски историчар из првог века; 16) наука о моралу; 18) врста атмосферског талога; 19) уређај који прима радио таласе; 20) снеча; 22) средњевековно оружје; 24) траг дивљачи; 28) отац (словеначки); 29) језеро у Африци.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Марс; 5) ретага; 7) Готи; 8) ола; 10) Игало; 12) ав; 13) раса; 15) он; 17) налаз; 19) Неш; 21) коза; 22) Хаваји; 24) сако; 25) аја; 27) утаја; 29) ал; 30) липа; 32) ом; 34) нанос; 36) нар; 38) тока; 39) коридор; 41) вена.

Усправно: 1) метар; 2) агилан; 3) Ра; 4) сто; 5) рог; 6) ала; 7) гибон; 9) авија; 11) Осака; 14) алоја; 16) нехат; 18) Азија; 20) шакал; 23) Војина; 24) сутон; 26) Алиса; 28) Апатија; 31) анода; 33) мак; 35) ока; 37) ров; 40) ре.

СРЕЋНИ ХОРАЦИЈЕ

Хорацију позмало у току ноћи и Белка по-звала лекара. Овај, гун-ђајући што су га пробу-дили из најслађег сна, прегледа болесника и ста-де да виче:

— Што сте чекали до-сад? Зар не видите да је касно? Погледајте како су му руке већ поплаве-ле. Нема му спаса!

— Али, докторе, — примети Белка — Хо-рације у последње време ради у фарбарској ра-дионици...

— Збиља? — рече ле-кар не збуњујући се. — Тај човек заиста има среће. Да није тако, већ досад би био мртв!

ШИЉА СЕ НЕ ДА

Шиља је позван на ру-чак код неког богаташа. Чим је сео за сто, по свом старом обичају у-зео је чашу и избрисао је салветом. Истог тре-нутка донели су му дру-гу чашу. Изненађен, Шиља је избрисао и њу. Али кад је слуга узео и донео трећу, Шиља ви-ше није могао да се уз-држи.

— Хеј ви, младићу, — довикнуо је слуга — зар мислите да ћу вам ја из-брисати све чаше у кући?

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Шта је Предил?
Где се налази град Рас?
Шта је Балунда?
Ко су били беспушкарци?

ОДГОВОР:

ПРЕДИЛ је прелаз у Ју-лиским Алпима који има надморску висину 1.158 ме-тара. Преко Предила води стари пут из Подравине пре-ко Беока за Бовец на Со-чи и даље према Јадрану.

ГРАД РАС је био главно место Србије готово до пред крај 13 века, а налазио се близу данашњег Новог Па-зара, удаљен од њега око седам километара, на месту које се зове Пазарште и Трговиште. По овом граду добила је име и река која је протичала кроз њу а по ре-ци и граду названа је и цела област Рашком.

БАЛУНДА (Лунда) је цр-начко племе које живи у гор-њем сливу реке Касаи (Бе-лизки Конго, Африка). У 16 веку Балунди су основали државу под истим именом. Та држава је имала феудал-но уређење и много вазалних поглавица.

БЕСПУШКАРИ су били борци у току Народносло-бодилачке борбе. Наше, у првим данима устанка 1941 године учествовали су у ак-цијама и многи устаници ко-ји нису имали пушке, већ разноврсно хладно оружје: секире, ножеве, копља, виле, тојазе и томе слично. Због тога су названи беспушкарци-ма. Крајем 1941 и почетком 1942 у неким крајевима (као например у Козари), беспу-шкарци су били организовани у посебне јединице, резервне чете, које су имале своју ко-манду, вршиле војну обуку и учествовале у споредним акцијама: прекопавању пу-тева, рушењу пруга и другом.

БАШЧЕДНИК

